Carolus
De trinitate li 3. incipit. Gloſo dño Carolo De trinitate itē qſtiōes. Incipit. Deſi
deratiſſimo filio. Speculoꝝ paruuloꝝ li. i. In ſcriptura. De rōne aīe li. i. Cariſſi
me in chꝛi charitate. Sētētiaꝝ li. i. Super eccl'iaſticū li. i. De ꝓpꝛietate nominū
deo ꝯuenientiū. Tractatus Dño dauid. Ad diſcipulos dialogoꝝ li. i. Super ge
neſim li. i. De eccl'iaſticis dogmatibus li. i. Credimus vnū deū. Super cātica cā
ticoꝛum ꝛ ſuper Joannem: ꝛ ſuper epiſtolas Pauli li. 3.
Rolādus palatinus comes Caroli ex ſoroꝛe nepos mire magnitudīs ꝛ incōparabil' 799
fortitudīs vir. Cuius geſta cātatiſſima nr̄is tp̄ibus hentur hoc anno: cū pyreneos
Hiſpanie mōtes (ſic. n. a crebꝛis igniū fulminibus illi mōteſ ꝯgnoiant̄) vna cū Ca
rolo ꝛ ceteris ducibus trāſiret in guaſconū inſidias incidit: cū quibus in p̄lio inito
licet acriter ſe tutati eēnt. Rolādus tamē ꝛ Anſelmus Egibarduſqꝫ ſummi caroli
duces poſt editā ingentē hoſtiū cedē cecidere. Vaſcōes tamen a Carolo ſuperati
meritas perfidie ſue pēas dedere. Sūt tamē qui dicāt Rolādū ſiti nō vulnere pe
riſſe. Poſt cuius interitū paulo poſt in Rontiuallo multi chꝛianoꝝ ꝯtra fidei nr̄e
aduerſarios dimicāteſ ceciderī. Inter quoſ ferūt. xv. reges ꝛ duces nr̄oſ deceſſiſſe.
Nicephoꝛ⁹ patricius. ꝯſtātinopolitanus impatoꝛ: p⁹ Hyrenē imꝑauit Nicephoꝛus
ānis. 9. Hic egre ferenſ Hyrene imperium eā dolo cepit ꝛ in Leſbū iſulā
releganit: vir certe cupid⁹ ꝛ auarus q huius rei cā multos ciues leſit. Hic
fedus iā ante per hyrenē cū Carolo initū per legatos renouanit. Cōtra hūc Aron 797 5996
Sarracenoꝝ admirat⁹ cū trecētiſmilibus in Aſiā duxit. At Nicephoꝛus vt pacē
cōſequeretur trecenta aureoꝛū milia in annos ſingulos promiſit. Cui⁹ filius: quē
ipīj ꝯſortē fecerat: cū p̄rna federa rupiſſet ab eiſdē ſarraceīſ mīta icōmoda accepit
Taxillo bauarie dux ꝛ Deſyderij regis gener vxoꝛis ſtimulis ꝯcitat⁹ q̄ die noctuqꝫ
cū geſcere nō ꝑmittebat vt ſoceꝝ e regno deiectū ꝛ in ſuitutē detētū in libertatem 798
armis reduceret hoc āno ſollicitatis hunis. i. vngaris ꝯtra carolū bellū mouet. Sꝫ
Carol⁹ p̄ri⁹ ſua celeritate id cōfecit q̄ icohatū ſit. Quo ꝯfecto Carol⁹ duci pacē pe
tēti ñ negauit: accep̄tis tñ Theōe filio ſuo: aliiſqꝫ ꝑmult̄ lectiſſimiſ iuuēib⁹ obſidib⁹.
Aldegiſius Deſyderij filius q āte expugnatiōnē Papie (vt dcm̄ ē) e citrapadanis i
greciā ꝯfugerat: hoc āno grecoꝝ aux⁹ fret⁹ cū magna māu ad repetēdū p̄rnū regnū 799
in italiā vēit. Sꝫ a frācis auſpicio p̄fectoꝝ ſuperatus multiſqꝫ ſupplicijs affectuſ vi
tam finiuit. Quo mortuo ſuaſū ē Carolo vt oēs lōgobardos italia expelleret. Sꝫ
Carolus cū pōtī. Ro. prudētia v̄ſus: cū id tutū neq̄q̄ videret: q̄ multiſ italie ꝓplis
ſāguine ꝛ affinitate ꝯiūcti eēnt ſtatuit lōgobardoꝝ nemē ibi tm̄ remāere: vbi eius
gētis reges ſedē hūere: qd̄ nūc vſqꝫ a ꝯuicinis ꝓuicijs ſuatū ē. Et ſic iā vſqꝫ ad hūc
articulū ꝑductū decimū libꝝ claudēdū iudicauius: ꝛ qd̄ ſeq̄ī i li⁰ ſeq̄nti uidēdū ē.

Fratris Jacobiphilippi Bergomenſis oꝛdinis fratrū Eremitaꝝ diui Auguſtini in
omnimoda hiſtoꝛia nouiſſime ꝯgeſta chꝛonicaꝝ ſupplemētū appellata: Liber vn
decimus feliciter incipit.

Carolus igitur magnus pro ſuis
egregiiſ meritiſ ſingl'ari ꝙ oīuꝫ chꝛiāoꝝ libertatē fide: hoc āno. ſ.
pōtificat⁹ Leōis ſūmi ipīj dignitatē que quingētis ferme ānīſ a
Cōſtātino magno fuerat amiſſa. ꝛ iā nimia vetuſtate oblittera 801 6000
ta egregia v̄tute ſua reſtituit occidēti. Et Auguſtus appellatus:
iperatoꝛiū nom̄ dignitatēqꝫ ſuſcepit: nō ſolū (vt p̄miſſū ē) aſſētiē
te: ſꝫ ēt applaudēte ro. po. ꝛ iperauit ānīſ. 14. cuiuſqꝫ dē vitā ꝛ for
tiſſima bella ſc introducimus. Moꝛtuo enim Pipino patre ꝛ Carolomano fratre
ipſe totius regni gubernacula ſuſcepit. Et intelligens Himoldum olim Aqui
tanie regē viꝝ ſane potentē Aquitaniā ferme totā ad defectionē perduxiſſe: quā
p̄r eius Pipinus ſibi armis ſubiecerat: comparato exercitu ingenti celeritate Hi
moldo obuiam progreditur. Cuius quidem conatus primo aduentu repꝛeſſit. nec
multo poſt eum ſuperauit. ꝛ regno eius potit̄. His confectis rebus: Adrianus ſū
mus pōtifex: cū a Deſyderio rege oppꝛimeret̄: Carolū p̄ legatos mōet ut eccl'ie

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Carolus
Ro. auxilio eēt. Quibus vbis pmotus Carolus in Italiā maturādū ſibi exiſtima
uit. ⁊ alpibus ſupatis in agꝝ thaurinēſē: ⁊ poſtea vercellenſē: vbi Deſideri⁹ caſtra
poſuerat| deſcēdit. Factaqꝫ vtrinqꝫ pugnādi potāte lōgobardi (magna ſuoꝝ parte
amiſſa) in fugā vertunt̄. Deſyderius vͦo Papiā cū paucis trepiduſ ſe recepit. Sed
nō multo poſt cū Carolus ꝑ Bernardū patruelē ſuū ſex mēſibus vrbē obſediſſet
tandē deditione facta Deſyderiū cepit: ipſūqꝫ cū vxore ac filijs ſecū in galliam du
xit: vt hētur in canōe. 23. q. 8. c. Hortatu ⁊ precibus Adriāi. Statiqꝫ omnes italie
vrbes que ad Deſyderiū defecerāt recuperatas pōtifici reſtituit. Ob cuius rei glo
riā Carolus ab pontifice magnifice ꝑſentibus epīs multis laudatus eſt preconijs
⁊ āpliſſimis inſignitus priuilegijs ac titulis in galliā prexit. Carolomani frīs vxo
rem ⁊ liberos ſecū ducēs: quos quidē ſemꝑ precipuo in honore hūit. Reuerſuſ ex
Italia Carolus nulla interpoſita mora in Saxones idolatras: qui ob eius in Ita
liam diſceſſū rebellauerāt. bellū mouet: eoſqꝫ cū quibus ad. 30. ānos bella geſſerat|
vincit. ⁊ Chriſti fidē oīo ſuſcipere coegit. Vez Saxonico durāte bello: multas in
terim ſuſcepit expeditiones: quas ita itegre adminiſtrauit: vt per vniuerſū orbem fa
ma manaret: ipſū nōſine diuina ope bella gerere. Erat aūt Carolo in bellis geren
dis hic primuꝫ prepoſitus finis: vt chrīane fidei legē: quātum in ſe eēt| extolleret: ⁊
eius oēs aduerſarios euerteret. Cōuerſus vͦo in hiſpāoſ a fide noſtra alienos pam
palunā ⁊ Auguſtā nobiliſſimas ciuitates vi cepit. captaſqꝫ militibuſ diripiēdaſ cō
ceſſit: nullo pacto ipſiſ pacē daturuſ. niſi chrī fidē itegre rciperēt. In galliā tū quoqꝫ
rediēs rebus bene ex ſētentia geſtis: dū pyrineos trāſijt in guaſconū inſidias inci
dit. Quo in ꝑlio licet acriter tutat⁹ ſit. Anſelmū tamē ⁊ Egybardū: atqꝫ Rolandū
ſuū ex ſorore nepotē| ſūmos in bello duces amiſit. Guaſcones deīde a Carolo tan
dem ſupati defectiōis ac perfidie meritas dedere penas. Britones quoqꝫ qui ei⁹
mādata neglexerāt| paulo poſt ſuperati ſūt. Beneuētanis ꝑterea qui pōtifici Ro.
bellū inferre ſtatuerāt. His auditis tantū timorē incuſſit: vt iureiurādo adacti pol
licerent̄ ſe in poſteꝝ perpetuo ſub eccl'ie ditiōe permāſuros. Dū aūt hec in Italia
gerunt̄| Taxillo Bauarie dux. ⁊ Deſyderij (vt dixius) gener ſtimulis vxoris cōci
tatus| hunis ſibi cōfinibus ſollicitatis bellū in Carolū mouet: quod quideꝫ Caro
lus celeritate ſua prius pene cōfecit ꝙ incohatū fuerit. Huic ēt pacē nō negauit ob
ſidibus āte receptis: cū idē tēpus qdā Abdoriti: valatatoꝝ: aliorūqꝫ barbarorum
gentiū varijs excurſionib⁹: icēdiis cedibuſqꝫ vexarent̄: opē a Carolo ꝓ ſocietatis
iure petiere. Hos quidem vnico nuncio ſua auctoritate in officio continuit. Qui
bus geſtis cū in magna gloria| magniſqꝫ opibus eēt francoꝝ regnū. Carolus ſtatu
it aduerſus vngaros: q hoſtibus ſuis auxilia ſubmiſtrauerāt bellū ſuſcipere. Hos
cū multis viciſſet prelijs. tandē octauo āno| poſtꝙ bellum inceperant| penitus ſupe
rauit. Nec cōſtat vllū vnꝗ bellū a Carolo geſtū in quo maior hoſtiū fuerit cedes
edita: maiorqꝫ illo illata cladeſ. In eo nēpe (vt oēſ auctoreſ cōueniūt: ingentē vnga
rorum multitudinē: ⁊ pene nobiliſſimū quēqꝫ eo bello abſūptum: maximaꝫ quoqꝫ
vim auri atqꝫ argēti: mltāqꝫ ꝓcioſā ſuppellectilē quā huni varijs ex gētib⁹ direptā
in ſuuꝫ regnū congeſſerāt| a francis in galliam tranſlatam fuiſſe conſtat. Nec mul
to poſt| rebellātibus vndiqꝫ multis rurſus Pipinū filium in vngaros miſit: quos
grauib⁹ ꝓliſſ ſupatoſ ad deditionē ꝯpulit. Adelphōſuſ āt eo tpē aſturie ⁊ gallatie
rex acceptis a carolo auxiliarib⁹ copijs ſupatiſqꝫ ſarracēis Vlixbonā ciuitateꝫ vi
cepit. Qui vͦo i ꝑſidio Barchinone erāt audita adelphōſi victoria carolo ſe ꝯfeſti
dedūt. Superāt̄ ⁊ bauari q foroiuliāos vexabāt ab henrico caroli ꝑfecto. Sꝫ ⁊ cū
romāi aduerſus Leonē pōti. ꝯiuraſſēt. ⁊ vrbe cū pepuliſſēt. Carol⁹ eo audito cōfe
ſtim cū exercitu i italiā vēit: ⁊ oī tumultu ſedato pōtifice cū igēti glīa in ſedē reſtitu
it: a qͦ ꝓ ſuis bñmeritis Auguſtuſ ⁊ iperator appellatus: diadēate ipiali dōatuſ ē
Accepta vͦo iperij ptāte in galliā ꝓficiſcēs incredibili hōre exceptus ē. Ferūt hec
bella ſex ⁊ q̄draginta annis quibus regnauit incredibili felicitate tum magnitudi
ne quadam aī: tum etiam ingenij atqꝫ conſilij Carolum nō ſolū geſſiſſe: ſed ēt cōfe
ciſſe. Quibus regnū ſatis amplū a patre acceptū lōge maius poſteris ſuis religſſe
Unde eā ſibi famaꝫ per vniuerſum mundū comparauerat: vt vndiqꝫ ad eum lega

Carolus

tiones ꝯuenirēt:amicitiāq₃ publice ac priuati peterēt. Nōnulli auctores tradunt
ꝛ p̄ſertim Jacobus de Varagine theologus Genuēſiu₃ archiep̄s in ſua chronica
rē memoratu dignam: Carolū in lōgobardorū bello apud Genuā cōuentum ba/
buiſſe:ibidēq₃ ad p̄ces Cōſtātini imp̄atoris conſtātinopolitani claſſicos exercit⁹
cōtra Aphros ꝛ ſarracenos cōparaſſe:q̄bus fretus auxilijs in barbaros hieroſo/
lymam occupātes exercitū duxiſſe.profligatiſq₃ inde Barbaris:ac ex oi prouincia
pulſis:chrīanos ī hieroſolymā reſtituit.ꝛ firmis munitā preſidijs relinquēs Bizā
tium ad Cōſtantinū imperatorē profectus magno ꝛ incredibili honore ſuſcept⁹ ē.
Jbiq₃ cū oblatos theſauros repudiaſſet multis ſāctorꝝ reliquijs donat⁹ ē. ac pau/
lopoſt in galliam rediens corone domini noſtri Jeſu Chriſti partē:partēq₃ domi/
nice crucis:ꝛ clauū vnū ſudariū.necnō ꝛ beatiſſime v̄ginis. M.camiſiā ſecum de/
tulit:ꝛ in baſilica Aquiſgrani trāſmiſit. Carolus aūt ob beneficium a genuenſib⁹
acceptū:cū eorꝝ ciuitas parum hūane a longobardis gubernata fuiſſet:eā cum ſum
ma iuſticia ꝛ hūanitate gubernauit. Quibus ꝛ ducem ꝓ adminiſtranda ciuitate
primū p̄fecit. Conceſſit ꝛ venetis ꝓprijs vti legibus. Ceterum enarratis Caroli
magni geſtis. Nūc eius habitū:naturam:moreſq₃ breuibus verbis recenſere ſtu
debimus. Fuit Carolus hic ſtatura procera: lato pectore:latis humeris:ꝛmagnis
oculis:naſo paulo eminentiore. Forma deniq₃ ꝛ corporis pulchritudine adeo exi/
mia vt decorē ſimul cū regia quadam maieſtate cōiunctum pre ſe ferre videretur.
Habebat in voce ſplendorē ꝛ in inceſſu:totoq₃ corporis motu ſummam dignitatē
Promiſſā gerebat barbam. valitudine fuit ꝓſpera. ꝛ venationibus francoru₃ more
perſepe ſtudebat. Fuit p̄terea amicorꝝ ſtudioſiſſimus:pietate in parentes: amore ī
filios:hūanitate in oēs alios ſuperabat. Mater ei Berta cōſtātinopolitani impe/
ratoris filia fuit:quā ſemper ſūmo honore ac reuerētia habuit. Sororemq₃ vnica
erat incredibili amore dilexit. Deniq₃ oēm familiam ſuā tanta complexus eſt cha/
ritate. vt quecunq₃ accideret ſecum habere vellet. Fuit in remunerando largus:in
puniendo mitis ꝛ clemens.in iudicādo equus:in gubernādo moderatus erga hoſ
pites peregrinos:ꝛ omnes eos q̄ paupertate nimia laborabant ſūma liberalitate
profuſus. Xenobia(vt Alquinus ait)ad numerū litterarꝝ alphabeti fūdauit.extru
xitq₃ ac copioſe predijs dotauit. Adeo ēt cū per ociu₃ ei liceret:ſtudio delectabat̄
litterarꝝ. Fuerat eni non modo latinis:ſed grecis quoq₃ litteris ſufficiēter īſtruct⁹
Filios quoq₃ ſuos doctiſſimis hoībus erudiēdos tradidit: ꝛ filias:ne ocio torpe/
rent lanificio aſſueſcere iuſſit. Pontē opus egregiū quingentorꝝ paſſuum latitudis
apud Magūciam extruxit. Regias inſup̄ edes varijs in locis ꝛ tēpora plurima e/
dificauit. Et inter cetera Aquiſgrani vbi regni ſedes erat:tēplu₃ maximis ſumpti
bus beate. M. dicatū condidit. Rebus aute₃ ita compoſitis dum Aquiſgrani eēt
valitudis cā ꝓpter aquas calidas que ibi ſcaturiunt:febre ac leterum dolore corre
ptus morit̄ etatis ſue anno ſecūdo ꝛ ſeptageſimoq̄nto kalen. Febru. Salutis vero
āno.815. Eius corp⁹ nō generis honore adhibito in tēplo beate v̄ginis qd̄ ipſe extru/
xerat ſepelit̄ hoc epygrāmate notato. Magni Caroli chrīaniſſimi: romanorūq₃
imperatoris corpus hoc ſepulchro conditu₃ iacet. Fuit autem Carolus ipſe:ſi ei⁹
res tum domi:tum foris geſtas inſpicis tāte amplitudis ꝛ integritatis imperator:
vt poſtea neminem parem nedum ſuperiorem habuerit.

Pipin⁹ Caroli fili⁹ natu maiō eo ip̄o āno quo ꝛ pr̄ Auguſt⁹ appellat̄ ꝛ ip̄e a Leōe pō
tifice ſolēni decreto italie ↄ̄clarat⁹ regnauit āni s.13. vir clariſſimi nec p̄ri ī nullo diſ
ſimilis:quē pr̄ āte ſuſceptā imp̄ij dignitatē ī vngaros miſit:quos cito grauib⁹ p̄lijs
ſup̄atos ad deditionē ꝯpulit. Quo bello ꝯfecto a p̄re in beneuētanos mittit̄:q̄ Gri
moaldo duce finitios pōtificis vexabāt:eoſq₃ ita ꝑdomuit:vt egre ſe mēib⁹ tuerēt̄
verꝝ cū ꝑ aliquot mēſes fruſtra eos oppugnaſſet. Theate ſe ꝯtulit:ꝛ oppidu₃ vi ce
pit:diripuitq₃ atq₃ icēdit. Inde in Ortbonā ꝛ Lucerā mouēs. tādē tiore ꝑculſas
ī deditionē accepit:ꝛ Grimoaldū ducē ibidē cepit:quo capto nō ita multo p⁹ ai do
lore perijt. Hūc ēt pr̄ Carolus in venetos ſibi īfideles falſo accuſatos miſit:q̄ Gra
cliam ꝛ Equiliū inuaſit. Unde multe earꝝ familie nobilium venetias migrarunt:q̄
Pipinus poſt multa bella egregie confecta Mediolani vitam finiuit.

Carolus
Iuſtinianus particiachus duodecimus venetorũ dux Angelo patri ſolus in Riuo
alto ſuffragijs omniũ ſuffectus ducauit ānis duobus ⁊ mēſibus ſex. vir tāto magi
810 ſtratu benemeritus: cuius tēporibꝰ veneta res creſcere cepit. Unde ⁊ rogatu Mi
chaelis cōſtātinopolitani imperatoris claſſem nō modicā contra Mauros Sicili
am occupātes miſit: quos tamē haud ꝓhibere potuerunt quominus magnā ipſius
inſule partem vaſtarent. Cuius ēt tēporibus corpꝰ diui Marci euāgeliſte ex Ale
xandria a mercatoribus venetijs delatū ē: vbi ⁊ poſtmodum in maxima venerati
one habitum in celebriori vrbis loco in eius honore egregiū templum ipſe funda
uit ꝙ frater ſuus Joānes ſucceſſor poſtea perfecit. In quo multa dona ipſi, germa
ni duces ⁊ poſteri recōdidere. Et extūc primū ſenatus venetus Marci ipſiꝰ ima
ginem tanꝙ vrbis patroni in vexillis ſuis deferri ſtatuit. Hic beati Hylarij tem
plum multis exornauit donarijs: ⁊ collocatis ibi ſacerdotibus qui diuina quotti
die celebrarent prouentus multos quibus viuerent addidit: ibidēqꝫ corpus ſuum
ſepeliri mandauit.

Genuenſium ducum initium.

Ademarus Caroli magni ⁊ Pipini Italie regis neceſſarius francorū comes: his tē
poribus ad ipſis Auguſto ⁊ rege filio genuēſium dux primus ꝑficit̃: vir quidē in
811 gentis aī ⁊ bellorꝫ tū terreſtriū: tū naualium ſciētiſſimus. Nā (ut dictū eſt) cū Ge
nua a Rhotario rege Longobardorum Romāis ablata. ⁊ inhūane diu ab ipſis lō
gobardis gubernata fuiſſet. Tādē in Caroli magni māus deueniēs cū ſumma iu
ſtitia ⁊ hūanitate tam ipſe ꝙ reliqui imperatores galli per centum annos guberna
uerunt. atqꝫ illi oēs ligurie ciuitates vna cum Corſica inſula ſubdiderunt. ⁊ Ade
marum hunc illi ducē prefecerunt. Qui Ademarus dux magiſtratu adepto: cū in
tellexiſſet Mauros Corſicā occupaſſe coadunato exercitu eo veloci curſu conceſ
ſit. ⁊ impetu facto .14. eorū naues cepit ⁊ demerſit. ac inſulā ab eiſdē mauris libe
rauit: quo ab eiſdē tandē interfecto Corſica nihilominꝰ a genuēſibꝰ conſuata ē.
Michael. 38. conſtātinopolitanus imperator hoc anno poſt Stauratium ſororium
812 ſuum imperium aſſumens imperauit ānis. 2. Nam Nicephorus imperator prelio
cū Bulgaris in ſupiori Meſſia cōmiſſo ſuperatus occubuit. Et Stauratiꝰ eius fi
lius in eodē prelio vulneratꝰ Conſtātinopolim reuerſus imperiū aſſumpſit. Quē
tertio imperij menſe hic Michael depoſuit ⁊ illi ſucceſſit. vir ſane pius ⁊ ſāctarū
traditionū emulator. Qui ſuſcepto īperio in gallias oratores ad Ludouicū impe
ratorē trāſmiſit: conſulētes eū qd imagibus fiendum cenſeret̃. quos Ludouicꝰ ad
pontificē Romanū remiſit: cuius intererat ea decernere. Hic aūt cum aliꝙdiu ad
uerſus Bulgaros preliās ſupior fuiſſet. Poſtrēo apō Andrinopolim victus: fuga
tuſqꝫ: copiaſ atqꝫ animū amiſit. Conſtātinopolimqꝫ reuerſus imperio ſe abdicauit
⁊ monaſteriū intrans religioſiſſime vſqꝫ ad mortem vixit.
815 Joānes particiachus tertiuſdecimꝰ venetorum dux poſt Juſtinianū fratrē in Riuo
alto ab oibus cōſtitutus ducauit ānis. 23. ⁊ diebuſ. ix. Hic eccleſiam diui Marci a
fratre fūdatam perfecit. Cuius tēpore ducto exercitu a ſenatu veneto in Methe
mauchum obelcuni Methemaucenſis nonus dux ibidē exul factus occiſus fuit.
Et ciuitas ipſa Methemaucēſis deſtructa eſt. Quā ob rem Joānes in Franciā
vocatus acceſſit. Cuius abſētia ſenatus venetus Caſtellano ep̄o duobus ciuibus
Riuialti curā adminiſtrationiſ reipu. tradidit: qui ⁊ vſqꝫ ad aduētū ipſius curā po
teſtatis ducalis geſſerunt. Deniqꝫ ex Francia reuerſus: cū nimiū luxurie ocioqꝫ
vacaret: ciuili tumultu ducatu deiectus ⁊ tonſoratus mōaſterium ingreſſus ē: vbi
⁊ reliquum vite ſue tempus in orōnibus: lectionibus ac ieiunijs contriuit.
Bernardus Caroli magni nepos Pipino defuncto hoc ipſo anno a Carolo Italie
rex declarat̃. Cui ⁊ mādat vt Ludouico eius filio imperij ſucceſſori in oibus ob
temperet. Sed mortuo Carolo eius mādatiſ nequaꝙ obſeq voluit. Inſtigātibus
eni qbuſdam ep̄is ⁊ ſeditioſis ciuibus ab imperio defecit: ac ciuitates quaſdam ⁊
populos in ſua verba iurare coegit. Quā ob cauſam Ludouicū imperatorem in
ſe cōcitauit. ⁊ quoſdā copiarum ſuarū ductores cum valida manu in Italiam mi
ſit. Quorū impetus cū Bernardus retardare conaret̃ in alpibus ſuperatus ē: vbi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Carolus

ſeditiōis auctores capti ſtatim necanť. Ipſe āt Bernardus q̄uis ſupplex veniā
peteret. Aquiſgrani perductus capitali ſupplicio puniť. Epiſcopi quoq̨ tāti mali
auctores: ſynodali decreto in mōaſterij ſ relegātur. Regnauit āt Bernardus in ita
lia annis nouem.

Ludouic9 ꝯgnomīto pi9 ſecūdus p9 Carolū galloꝝ imperatorē: hoc āno p̄re
defūcto cū Lotbario filio ſuo imperaŕ cepit. ⁊ imperauit ānis. xxv. Qui
aſſūpto imperio ꝯtra Vaſcōes qui ab imperio defecerāt. bellū indixit: cū
quibus ⁊ grauiſſima bella geſſit: ſed in breui eos in p̄tātē ſuā redegit. Britones ēt
res nouas moliētes armis in offō ꝯtinuit. ac poſtea ſarracēis Ceſareā Auguſtam 815 6014
incolētibus pacē cōceſſit. Quibus geſtis apō Aquiſgrani ꝯuentuz hūit: vbi ⁊ Lo
thariū natu maiorē imperij ſociū ſibi delegit. Et Pipinū ſecundū Aquitanie Lu
douicū tertiū Bauarie reges appellauit. Poſt ꝯtra Bernardū Italie regē ab im-
perio deficientē bellū mouēs eūdē ſuperat ⁊ interficit: quo tumultu ſedato in ſaxo
nes iterū ab imperio deficiētes: copias mittit: eorūq̨ tyrānum Veromarchuz re-
gnū affectātē: ⁊ ſecū aggredi auſū ſuperat ⁊ interficit. Bulgaros p̄terea panonias ī
uadentes primo quidē repulit. Vez cū Aaido aquitanie p̄fectus rebellaſſet: Ab
deramani ſarracenoꝝ regis auxilijs fretus omittere tm̄ bellū neceſſe fuit. hanc ob
rem Bulgari p panonias in Dalmatiā infeſto agmine penetrarūt. Sed ātēq̄ Lu
douicus in Aaidonē mouiſſet magnā hiſpanie p̄tē deficiētibus pplis iā occupaue
rat: dimiſſa circūq̨ claſſe: q̄ maritimas ciuitates vexaret. Solus aūt Bernardus
barchinonēſis comes terra mariq̨ vexatus in impatoris fide permāſit. Lotbari9
aūt pacata italia in galliā rediens: cū Ludouicus p̄r Carolū: cui poſtea Caluo co
gnomē fuit natu minimū: f̄ribus ceteris in oībus p̄feret: inuidia ſtiūlatus Ludoui-
cū p̄rem imperio depoſuit: ⁊ captū in cuſtodia recluſit. Vez eoō anno inter eos cō
uentione facta Ludouicus ipſe liberat9 impio reſtituiť. Erat autē ludouicus natu
ra clemēs atq̨ hūaniſſim9: qui cū regni ⁊ eccleſie iura ſemper tutatus fuiſſet. xxv°.
imperij ſui anno moritur. ⁊ in baſilica beati Arnulphi ſepelitur.

Stephanus. 4. papa Iulio p̄re romāo natus Leōi ſuffectus ſedit anniſ. 3. Papa. 102
mē. 7. vir nobiliſſimis ort9 parētib9: multe doctrine ⁊ integritatiſ pōtifex
q. 3. pōtificatus ſui mēſe ad ludouicū in gallias p̄fect9 ipſū apō aurelianos
inūxit ⁊ coroāuit. Atq̨ in ibi cāpulianiſ ſeditiōibus q tūc inualeſcebāt: ſedatis: cō 817 6016
poſitiſq̨ italie rebus Romā redijt ſecū deferens crucē magne extimationis: quā
Ludouicus imperator ſua impenſa beato Petro dicauerat. Moritur autem hic
ſctiſſimus pōtifex. ⁊ in baſilica Petri ſepelitur. Et tūc ceſſauit ſedes dies. xſ. Papa. 103

Paſcalis primus papa Bonoſi ciuis romani filius Stephano ſucceſſit: ⁊
ſedit ānis. 7. mē. 3. ⁊ diebus. 17. Hunc Stephanus pōti. dū viueret ꝑpter
ei9 v̄tutē ac doctrinā mōaſterio bti Stephāi p̄fecerat. Inito v̄o pōtificatu 820 6019
mādauit clicis q̄buſcūq̨ ſub anathēatis pēa ne eccl'iaſtica beneficia a quouis ſecu
lari obtinere p̄ſūeret: vt hētur in canōe. 16. q. 7. c. Si quis clicus. Hic ēt Lotbari-
um italie regē a ludouico p̄re cōſtitutuz in baſilica bti Petri inūxit. Auguſtūq̨ ap
pellauit. Multa quoq̨ ſcōꝝ corpora minus religioſe iacētia in vrbē cū magna ve
neratiōe itroduxit. hōeſtiuſq̨ recōdidit. Et tēplū btē Praxedi a fūdamētis extru
it: multa quoq̨ ſcōꝝ corpa ibi ⁊ grecoꝝ ꝯgregationē collocauit. Ferūt ēt beate Ce
cilie tēplū ab eo ꝯditū: vbi tāq̄ in hōeſtiori loco ipſius v̄gis. necnō ⁊ Valeriāi Ty
burciſ corpora locarenť. Multas ēt baſilicas vetuſtate q̄ſſatas reſtituit. ⁊ multos
captiuos perſolutis creditoribus liberauit. Tandē cū nullū religiōis p̄termiſiſſet
exemplū ſeptio pōtificatus ſui anno moritur. ⁊ in baſilica Petri ſepelitur.

Michael iunior. 40. cōſtatiopolitanus impator poſt Leonē a ſe interfectū impauit
ānis. 9. Nā Michael ſenior cuz ſe iperio abdicaſſet Leo Pardi patricij filius illi 821
ſuffect9 ē. Qui Cruminū Bulgaroꝝ regē Andriopoli potitū. ⁊ i Cōſtātiopoli ar-
ma vertentē eruptiōe facta circa vrbis menia iterfecit: q̄ res orientale iperiuz per
aliq̇ tp̄s pacauit. ⁊ cuz iperaſſet anniſ. 8. ab iſto Michaele dōeſticoꝝ comite iter
fectus ē. ⁊ iperiū eidez Michaeli p arma ꝯmiſſū eſt. Qui ⁊ venetiſ accepto prin-
cipatu: inhibuit ne mercimonia occidentis i Aſiam perferent: eiſq̨ mandauit: vt

Ludouicus
Papa.104 claſſem in auxiliū ſiculorum mitterent.

Eugenius ſecūdus papa natiōe Ro. patre Boemūdo natus paſcali ſubſti
tutus ſedit annis.4. Cuius tpe octauū ſciſma fuiſſe ferūt inter Eugeni
6026 837 um hunc ⁊ zinziniū quendā ꝓpter patrū diſcordias. Uer Eugenius pro
pter eius religionē ſcitatē doctrinā hūanitatē atq̄ eloquentiā oium ꝯſenſu decla
ratur pōtifex. Et inito pōtificatu: cū Roma fame laboraret: frumentū adeo in vr
bem introduxit: vt nullibi vilius ꝙ Rome annona vēderet. Pauper vo pupillor
ac viduar cās ita tutatus ē vt ab omnibus pauperū pater appellaretur. Tandē
in artibus his pōtifex hic optimus perſeuerans ab emulis (vt quidā aiunt) oculis
excecatus martyrio coronatur. ⁊ in baſilica beati Petri ſepelitur.

Ualētinꝰ papa pſia Ro. patre Leōtio natꝰ: Eugenio ſuffectꝰ ſedit diebus
Papa.105 40. q apō Paſcalē ⁊ Eugeniū pōtifices ſciſſimos a teneris ānis enutritꝰ
doctrinā ⁊ rōnē bene viuēdi vſq̄ ad maturā etatē didicit. adeoq̄ vtuoſus
⁊ ſanctus euaſit: vt cū tantū dyaconus eēt ſūmum pōtificatus gradum meruerit.
6029 830 Creatus vero oium cōſenſu pōtifex: nō ſecus ꝙ in priuata vita ſe hūit. ſ. in pieta
te: clemētia: ⁊ liberalitate: ita vt nulli maior in pontificatu ſecūdus ſit habitus. ve
rū exigētibus fortaſſe hominū peccatis: qui tūc erat quadrageſimo pontificatꝰ ſui
anno mortē obijt. ⁊ in beati Petri baſilica ſepultus eſt.

Papa.106 Gregorius q̄rtus papa ciuis Ro. ⁊ patre Joāne natus Ualētino ſucceſſit:
ſedit ānis.16. vir nobilitate īſignis: ſanctitate clarus: doctrina ⁊ eloquētia
p̄cipuus: diligentia ac ſollicitudie rebus in oibus admiratione dignus: q
6030 831 corpus beati Gregorij trāſtulit. ⁊ vbi nūc iacet magnis cū ornamentis collocauit.
Corpora ēt Sebaſtiani ⁊ Tyburcij ad baſilicā Petri transferri curauit. Hic roga
tu Ludouici impatoris omniū ſcōrum cōmemoratiōnē in kalen. nouē. inſtituit ob
ſeruandā: quam quidē celebritatem galli ⁊ germani primo obſeruare ceperūt. O
bijt autem hic ſanctiſſimus Gregorius pōtificatus ſui anno.16°. ⁊ in baſilica bea
ti Petri ſepelitur. Et tunc ſedes vacauit dies.xv.
Grandinē aūt mire magnitudinis p hec tēpora in galliā decediſſe tradunt: que pec
cora multa: ⁊ nōnullos homines interemit. viſa eſt tunc quedā grando inter cete
ras duriſſima longitudinis pedum duodecim exiſtens.
835 Centūcellenſis Ethrurie oppidū: qd nūc ciuitas vetus appellat̄ his tēporibꝰ ab A
phris ⁊ ſarracenis in eiuſdē portū ex aphrica delatis occupata ⁊ hōis oibꝰ expolia
ta exuritur. Jā pridē Gregorius tertius (vt ſupra dictū eſt) id oppidū pene deſer
tum reſtituerat. Fuit hic locus in quo Adrianus imperator cētū edificauit cellas
centū iudicibus ibidē inſtitutis ꝓ audiēdis cauſis eo p̄ſente deputatas. Quo i lo
co diuus pr̄ Auguſtinus Eremitas ſāctos inuiſit. ⁊ ibidē nōnullos edidit libros:
ipſe Retractationū ſuarum libro ꝯmēorat. Et ſūt qui dicant eūdē libros de Trini
tate ibidē incohaſſe. Hi aūt Sarraceni inde Romā ducentis vrbē oppugnauere.
⁊ incēſis ſuburbanis. ac beati Petri Pauliq̄ baſilicis exuſtis: a Guidone Lōbar
die marchione cū longobardis ſuis ex italia pulſi ſūt. Qui ex italia recedētes Ta
rentū ⁊ Siciliā oēm inuaſerūt: quam magna ex parte occupato panormo vaſtaue
runt. Bonifacius aūt Corſice comes cū auxilijs quorūdā Tuſcorū claſſe in aphri
ca delatus: inter Uticam ⁊ Carthaginem quater cum eiſdem congreſſus tantam
hominum ſtragem edidit: vt coacti ſint mauri ſuos ex Sicilia reuocare: qui pꝛie
laboranti opē ferrent. Hac itaq̄ ratiōe Jtalia ⁊ Sicilia hoſtibus liberate ſūt.

Bartholomei apoſtoli tranſlatio.

Sicardus Beneuentarum prefectus huic bello preſens exiſtens: veritus ne ſāctiſſi
mi Bartholomei corpus in barbarorum manus deueniret: illud ex Lypari Be
neuentum transferri curauit.

Uiri diſciplinis excellentes.

Rabanus monachus ⁊ Maguntinus archiepiſcopus: Theologus clariſſimus ⁊ in
ſignis poeta: per hoc tempus in proſa ⁊ carmine duobus dicendi modis plurimū
valuit: qui ⁊ multos commentatus eſt. ⁊ edidit libros. Quorū tituli ſunt iſti:

Ludouicus

Super geneſim li 4 icipit In prīcīº fecī deº Sup epl'am ad Ephe. li 5
Super Exodum li 4 Exodus exatus De inſtitutione clericoꝝ li 1
Super leuiticuꝫ li 1 Sequentis libꝛi De laudibus crucis li 2
Super deutronomiūli 1 Et ſuper paralipome. ⁊ machabeoꝝ cōmentatus eſt.
Super Mattheuꝫ li 8 Expectatione itaqꝫ būit ⁊ ſermões ad pplm elegātes.

Strabus eminētiſſimº theologº ⁊ ꝯmētatoꝛ diligētiſſimus Rabani ipſiº auditoꝛ. nec ipo p̄ceptoꝛe iferioꝛ ꝑ hec ēt tēpoꝛa in p̄cio fuit. Qui teſtāte Vicētio gallico i hiſtoriali ſpeculo hec que ſubiecta ſūt perpulchre commentatus eſt. vꝫ.

Sup libꝝ nūeri li 1 Super Regū li 4 Sup Judith li 7 Sup heſter li 1
Sup librū ſapientie li 5 Sup eccl'iaſticū li 10 Sup hiere. li 1. Sup machab. li 5
Sup actº aplorum li 1 De offō eccl'ie li 1 Ad ludouicū ipatoꝛē ⁊ multa alia.

Theophilus Aurelianēſis epš vir genere: ſcia ⁊ diſciplina p̄cipuus his ēt tēporibus ad Ludouicū imperatorē falſo accuſatus carceri mancipaꝰ: vbi ⁊ nōnulla inſignia: ⁊ p̄cipue v̄ſus illos: qui in Ramis palmaꝝ ante foꝛes tēpli cātanꝰ cōpoſuit: vꝫ. Gloꝛia lauſ ⁊ honoꝛ tibi ſit rex chꝛiſte redēptoꝛ. Quibº editis contigit impatorem in feſto palmaꝝ illac iter facerꝰ: dū epš illos decātaret. Quibus imperatoꝛ demolitus epiſcopum optimum abſoluit. ⁊ ad ſuū epatū cū gloꝛia remiſit.

Deuſdedit mōtis caſſini abbas vir religioſiſſimus hiſdeꝫ tēpoꝛibus ob ſctitatem ⁊ doctrinā in p̄cio fuit: quē tandē Sicardus beneuētanoꝝ tyrannus captū ob denegatā pecuniam in carcere coniecit. Quo quidem in loco non ſine ſāctitatis ⁊ martyriſ opinione moꝛtuus eſt. 854

Theophilus q̄dragesimusp̄rimus cōſtātinopolitanus imperatoꝛ Michaele iunioꝛe moꝛtuo: imperauit ānis. xv. hic eſt: quē Michael p̄dictus cū claſſe aduerſus ſarracenos miſerat nō auſus illis congredi a Petro venetoꝝ duce ſexaginta Triremium claſſem obtinuit. Cui cōiunctus in ſarracenos duxit: illi vela ventis dederꝰ. Tarentina obſidione ſoluta. Sed caſu magis q̄ virtute Sabbas ſarracenoꝝ dux cū chꝛianiſ ꝯflixit: victoꝛqꝫ oēſ venetoꝝ triremes cū militibº aut cepit: aut demerſit Theophilus cum paucis Cōſtantinopolim fugit. Elati hac victoꝛia ſarraceni oīa longe lateqꝫ populantes: cuꝫ Anchonam ciuitatem diripuiſſent: domumqꝫ redirent permittente deo fluctibus obꝛuti ſunt.

Petrº Gradenicus Pola oriūdus q̄rtuſdecimus venetoꝝ dux Joāni duci ſuffectus ducauit ānis 29. hic ſuſcepto magr̄atu ſtatim Joannē filiū ducatus conſoꝛtē fecit ⁊ eccleſiā ſancti Pauli in vrbe edificauit. Inde rogatus a Theophilo imperatore p̄dicto ex ſenatº cōſulto ſexagita naues in ſubſidiū ꝯtra ſarracenos miſit: que oēs tandem a ſarracenis ſuperati: vel merſe vel capte fuerūt. Eo etiaꝫ regnante pº p̄dictam cladem quaſdā etiam naues mercimoniſs onuſtas e Syria venientes idē Sarraceni in ſinum tergeſtinum omnes interceperunt. ⁊ omnes moꝛtales in illis repertos ad vnum vſqꝫ trucidauerunt. Is enim cum vir doloſus iniquus haberetur. Cuius intentio omnis ad rapiendum compꝛimendumqꝫ duceretꝰ. ⁊ omnia ꝑ nephas coaceruare anniteretur: ſeditione contra eum oꝛta apud ſanctum Zacbariam finitis veſperis obtruncatus eſt. ⁊ in eodem loco ſepultus. Sunt tamen qui dicant id filio Joanni duci: non ſibi eueniſſe. 836

Lothariꝰ

LOtharius Ludouici imperatoꝛis filius tertius galloꝛum imperatoꝛ: imperauit cum Ludouico filio: quem imperij conſoꝛtem fecerat annis q̄ndecim. Huic Lothario Pipinus ⁊ Ludouicus: ac Carolus cognomēto Caluus fratres fuerunt. Sed Ludouico pio patre defuncto: pꝛo Aquitanie regno quod eoꝝ frater Pipinus iam defunctus tenuerat, decertarꝰ ceperunt. Ludouicus enim ⁊ Carolus contra Lotharium hunc eoꝛum fratrem pꝛo huiuſmodi partes acriter dimicarunt. In quo quidem pꝛelio multi vtrinqꝫ cecidere. Lotharius tamen poſtremo victus ex agro Frontanici Aquiſgranum confugit. Indeqꝫ deturbatus inſtantibus hoſtibus Viennā cum coniuge ac liberis ſe contulit. Inſecuti etiam eo fratres cum exercitu ſunt. totumqꝫ comitatum in pꝛelio Lotharius amiſit. ⁊ vix ſolus e trecentis equitibus a tanta ſtrage fuga pꝛolapſus eſt. Sꝫ Sergius pontifex: his auditis totius regni interitum miſeratus ad eos placandos ex 891 6040

Lothbarius
Italia legatos miſit:qui vna cū regni proceribus pacis federa inter eos hoc pacto
cōpoſuerunt:videlicet vt pars illa occidētalis regni q̄ a Britānico oceano vſqʒ ad
Moſan flumen ptinet:Carolo Caluo obtēperet. Ludouico vero germania vſqʒ
ad Rheni fluēta.ꝛ qcquid tranſrhenū genitor poſſediſſet cōtingeret. Lothbarius
aūt cū imperij titulo Romā obtineret cū Italia ꝛ ea parte gallie: que olim Nar/
bonēſis nūc romana puintia vocaṫ.addētes etiā eam partē que inter Scaldum ꝛ
Rhodanū fluuios lothoringe nomē accepit a Lothario. Rebus ita cōpoſitis Lo
tharius Ludouicū filiū ſuū regni ſociū aſciuit. Et cū ſenex effectus eēt. ꝛ ipſe inter
filios regnū diuiſit.relinquēs Ludouicū imperatorē. Ipſe aūt ſuſcepto mōachorū
habitu.non ita multo poſt vitam cum morte mutauit.
Papa.107 Ergius ſecūdus papa ex Sergio pr̄e romāo natus:poſt Gregoriū ſedem
beati Petri accipiēs ſedit ānis.2.ꝛ mē.3.hic cū prius Oſporci vocaretur
ob deformitatē nois mutare vocabulū coactus ē ꝛ Sergiū ſe appellari fe
6045 846 cit. Et inde mutandorū nominū ꝯſuetudo aſſūpta fuit. Ferunt hūc ex illuſtri fami/
lia natū a ſuis maioribus nō degeneraſſe. Quippe q nutritus fuerat a ſanctiſſimis
pōtificibus Leone tertio Stephano quarto.ꝛ Eugenio ſecūdo:quorū moribus ꝛ
doctrina plurimū claruit.hic pōtificatu ſuſcepto in ornādis templis animuʒ adie
cit.ꝛ inter cetera baſilicas Silueſtri Martini vetuſtate collapſas reſtituit:i eaſqʒ
multa ſcōrum corpora collocauit. Et iuxta baſilicā Silueſtri mōaſteriū a fundam
tis in honorē aploꝝ Petri ꝛ Pauli conſtruxit:vbi iugiter res agebaṫ diuina. Re
aūt publica optime ab Sergio iſto gubernata:pr̄ie pater apellatus ē: ꝛ moriēs in
beati Petri ecclia ſepeliṫ. Et poſt vacauit ſedes menſes.2.ꝛ dies.15.
847 Michael tertius Theophili impatoris fili⁹ ſecūd⁹ ꝛ q̄dragesim⁹ cōſtātinopolitan⁹
impator pr̄e defūcto impauit vna cū Theodora mr̄e ānis.11.ꝛ poſtea ſol⁹ ānis.13.q
impio ſuſcepto legatos ad Nicolaū pontificē Ro.ad inuiſenda aploruʒ limina mi
ſit:quibus ꝛ patenā auream:calicēqʒ aureū iuſti ponderis cū gemmis magne exti/
mationis ornatum dono tranſmiſit. Quos legatos pontifex perbenigne ſuſcipiēs
etiam cum muneribus domum remiſit. Hic Baſilium quendam imperij conſortē
fecit:qui paulopoſt vt ſolus imperaret:dolo interfecit.
Papa.108 Leo quartus papa mōachus exiſtens ex Rodulpho patre Romano nat⁹
Sergio ſuffectus ſedit ānis.8.men.3.ꝛ diebus.6.vir ſane in oī religione
Innocētia:pietate:hūanitate:bōitate ac doctrina eccliaſtica inſignis:cui⁹
6047 848 geſta pclara ſi cuncta ſcriberenṫ.voluminis modū excederēt. Fuit preterea tante ſan
ctitatis:vt orōnibus ſuis baſiliſcū ſerpentē:cuius venenatu ābelitu perierant mul
ti e fornice ſācte Lucine depulerit. Cruciſqʒ ſigno maximū illud incēdiū extinxit
quod diu p domos ſaxonū ꝛ lōgobardorū vagatū fuerat:ꝛ diui Petri Baſilice ap
propinq̄bat. Ob cuius rei mēoriā mandauit aſſūptiōis octauas: quibus hoc mira
culū patrauit:ppetuo celebrādas. Hic vrbis menia ꝛ portas vetuſtate collapſas re
ſtituit.ꝛ turres.15.a fundamentis erexit. Quattuor coronatorū corpora ſua diligē
tia inuenit: qb⁹ ſub altari collocatis eorū templū inſtaurauit.ꝛ multa ſāctorū aliorū
corpora ibidē addidit. Dū his ſāctiſſimis vacaret rebus. Sarraceni cū magna claſ
ſe ꝯtra neapolitanos Romanoſqʒ venere:contra quos pōtifex ipſe quanta potuit
manu eis ſtatim auxilio fuit. Verū ut ſanctū decebat pontificem primo āte deum
orōnē fudit dicēs. Deus cuius dextera beatū Petrū ābulantē in fluctibus ne mer
gereṫ erexi.ꝛc̄.ꝛ ſigno crucis cōtra hoſtes facto pugnandi copiā ſuis fecit:qui p⁹
lōgū certamē hoſtes virili aīo ſuperarūt atqʒ fugarūt. Indeqʒ Romā cū gaudio re
uerſus ſtatim Vaticanū menibus cinxit:ꝛ a ſe locū Vaticani leoninā vrbem ap/
pellauit. Cōſueuerāt.n.hoſtes ātea leui incurſione baſilicā Petri in Vaticāo ſpo
liare.ꝛ propterea id pōtifex effecit.ꝛ vrbē quidē ipam quinqʒ annis abſoluit. Po
ſtea fores Petri a ſarracenis direptas ex ipſorū ſarracenorū manuaijs reſtituit. Tā
dem repletus bōis oibus ad celeſtia regna volauit. Cuius corpus.16°.kalē. Augu
ſti collachrymātibus cūctis in beati Petri baſilica ſepeliṫ. Et inter ſāctos relatus
eo die eius feſtū celebraṫ. Et extunc ceſſauit epiſcopatus dies.15.
Adidulphus anglorū rex chr̄ianiſſimus vir ꝛ Ro.ecclie deuotiſſimus hoc anno re

Ludouicus ſe
gnare cepit. ⁊ regnauit annis. 7. Qui ob ſingularē religionē vniuerſā inſulā Ro. 850
eccleſie tributariam fecit. conſtituitqꝫ vt ſingula domus quot annis ſingulos argē/
teos ipſi eccleſie perſolueret.

Ludouicus ſecūdus q̄rtus gallorꝫ imperator pře Lotbario defuncto ipera Ludouic⁹ 69
uit annis. 21. Nā lotbarius iā natus grādeuus ſūpto mōachi bitu. bunc
impatorē deſignans cū exercitu in Italiā miſit. Qui nimia elatus felicita
te, quocūqꝫ iter faciebat: oia cedibus ⁊ rapinis inuolnebat. Vez cū Rome appro
pinquaſſet, ei bonoris grā Romāi ciues obuiauerūt. Quāobrēꝫ ferocitate depoſi 856 6055
ta mitior eē cepit: ⁊ ei p̄ter ſentētiā ingredi vrbē liceret: deductuſqꝫ cuꝫ crucibus ⁊
clero ad beati Petri gradus: pōtificē Sergiū offendit: ⁊ mutuis oſculis: mutuaqꝫ
⁊ data ⁊ accepta ſalutatione in octaua pētbecoſtes tp̄ibus bti Petri pariter ſūt in/
greſſi: vbi pōtifex ipm̄ Auguſtū deſignās corona impij eū coronauit. Atqꝫ quicqd
boneſti poſtulaſſet (quo citius ab vrbe diſcederet) facile cōceſſit. Ceſar igit̄ coro/
natus ſtati Roma egrediens: pacato agmine Papiā conceſſit: vbi deiceps omnem
vitam ſuā Romā eundo ⁊ redeūdo contriuit. Seditiōes tamē ⁊ conſpirationes a
Carolo filio ſuſtinuit. Quā ob cām multos in ciſalpina gallia pricipes, propter ſu
ſpitionem interfecit.

Edmūdus Anglorꝫ rex boc āno poſt Alidulpbū anglis regnare cepit: ⁊ regnauit 857
annis. 14. vir quidē religione ⁊ ſcitate p̄cipuus: qui a danis ifidelibus multas pſe/
rens icurſiones. tandē vaſtata Anglia bello cōprebēſus martyrio coronat̄.

Iohannes ſeptius papa anglicus natione: poſt Leonē ſucceſſit: ⁊ ſedit ānis
duobus ⁊ men. 5. Būc tradunt fuiſſe feminā q̄ adoleſcens admodū ex an
glia athenas cū quodā doctiſſimo viro amaſio ſuo, pfecta, ibide bonaꝝ ar/
tium p̄ceptores audiēda tm̄, pfecit: vt Romā veniens paucos admodū etiam in ſa
cris litteris baberet pares. Ea enim legēdo: diſputando: docēdo: orādoqꝫ tantam 858 6057
beniuolentiā ⁊ auctoritatē ſibi comparauit: vt mortuo Leone in eiuſdē locum (vt
multi affirmant) omniū conſenſu pontifex crearetur. Verū poſtea a familiari cō/
preſſa grauidatur. ⁊ papa exiſtens peperit. Nā ex Vaticano ad lateranēſem Baſi
licāꝫ aliquando ad letanias, pfecta inter coleſeū ⁊ ſanctū Clementē doloribus cir/
uenta pepererit. ⁊ eo loci mortua ē: atqꝫ ibi ſine ullo bonore ſepultā ferunt: quam
nonnulli inter pontifices non nūerant. Banc ob rem pōtifices cōſueuerunt quan
do ad lateranenſē baſilicam, pficiſcūtur deteſtandi facinoris cā, viam cōſulto decli
nare. Et ad euitandos ſimiles errores: ſtatutū fuit ne quis de cetero in beati Pe/
tri ſede collocaretur prius q̄ꝫ per foratam ſedem futuri pōtificis genitalia ab vltia
dyacone attractarentur.

Benedictus tertius papa natione Ro. patre Petro oriundus poſtea ſuffe/ Papa. 109
ctus ſedit annis duobus men. 5. ⁊ diebus. 6. qui ob vite ſcitatem merito
Benedictus appellatus ē. Ferunt. n. in buius electiōe oēs patres ſic vna
nimiter conuēiſſe. qd̄ videretur tanq̄ꝫ ſydus a deo in terras miſſū. Is autē flendo 860 6059
deuꝫ ac ſanctos teſtes faciebat ſe nequaq̄ꝫ dignū eē: qui tāte ſedi p̄ficeret̄. Sed oi/
bus acclamantibus ⁊ eius electionē approbātibus inuitus pōtificiū munus ſuſce.
Quod cū iniiſſet perſepe ⁊ ieiunijs et orationibus vacabat: deum rogitās vt ſan
cte ⁊ integre eccleſiam gubernare poſſet. Qui tante māſuetudis: tanteqꝫ aioſitatiſ
fuit vt tā in magiſtratu q̄ꝫ in priuata cōſtitutus vita carus omnibus ⁊ gratus vide
retur. Nā quicquid in pōtificatu verbis inſtituit: facto ⁊ opere in omnibuſ ꝯprobа
uit. Opera miſericordie cupidiſſime perſoluēs: funeribus ſacerdotū ſēper intereē
volebat viſitabat infirmos. alebat pauperes. deſperatos ac calamitoſos ꝯſolabat̄
Necnō ⁊ viduas: pupillos, oppreſſoſqꝫ acerrime tutabatur. ⁊ bis artibus oēm vi
tam ſuam cōtinue deducebat. Multaſqꝫ eccl'ias vetuſtate collapſas in vrbe reſti/
tuit: eiſqꝫ m̄lta dōa obtulit. Tādē vir ſactus moriēs ſuum corpus āte fores eccl'ie
beati Petri ſepeliri mandauit. Et tunc uacauit ſedes dies. 15. Papa. 110

Nicolaus prim⁹ papa patria Ro. patre Theodoſio p⁹ Benedictū ſedit an
nis. 9. mē. 2. ⁊ dieb⁹. 20. Et ſūt q dicāt p⁹ būc ſedē uacaſſe ānis. 8. men. 7. ⁊ 863 6062
diebus. 20. Bic magno Gregorio in oib⁹ pſimilis fuit: a teneris quippe

Ludouicus hus
annis bene ⁊ ſancte educatus extitit. Qui etiā Benedicti predeceſſoris ſui corpuſ ꝓprijs manibus tumulo cōmendauit: queꝫ ⁊ poſt multas oꝛones: vigilias ⁊ ieiunia patres pōtificē licet abſentē creauere. Quo audito Gregorij moꝛe in Vaticanum fugiens vitandi honoꝛis cā ſe latuit. Sed inuētū in atriū lateranenſe perduxerunt. nolentēqꝫ etiā in ſolio collocarunt apoſtolico. Deinde in baſilica Petri conſecratus ſumpta de moꝛe pōtificia coꝛona: multa cū Ludouico Ceſare: qui p̄ſens aderat locutus ē: tū ad pontificatū: tum ad imperiū pertinētia. Michael quoqꝫ cōſtātinopolitanus imperatoꝛ audita eius fama (vt p̄miſſum ē) viſendi gr̄a legatos cū muneribus Romā trāſmiſit. Cū aūt hic pōtifex poſt multas perturbationes a moleſtijs liberatus eēt: multas baſilicas reſtituit. Poſtea Ludouico approbante multa Gratiano teſte inſtituit: ne. ſ. vllus ſecularis pꝛinceps: aut rex ea que ſacerdotum ſūt de cetero vſurpare p̄ſumerent: vt hēmus in canōe. 10. di. c. Imperiū veſtꝛ. Mandauitqꝫ vt decretales: epiſtole vim auctoꝛitatis vbiqꝫ haberent. 19. di. c. Romanoꝛū pontificū. Vetuit itē ſub anathematis pena ne qui inferioꝛes ſuperioꝛibꝰ maledicerēt. 21. di. c. Submittiť. Conſtitutionē preterea perpulchrā de romāo pōtifice deligēdo oꝛdinauit. 23. di. c. In noīe domini noſtri. Mandauit preterea omnibus fidelibus ne miſſā ſacerdotis cōcubinariſ audirēt. 32. di. c. Nullus miſſam. Decreto quoqꝫ publico ſtatuit: ſi quis ꝓ papa ſe ingereret: niſi vnanimiter ab omab oībus eſſet electus: ut nō apoſtolicus: ſed apoſtaticus cenſereť. 79 di. c. Si qs apoſtolice ſedi. Mandauit ēt iudicibus oībus nullā ſentētiam ferrent parte abſente. 3. q. 9. c. Reuera. Voluit item decreto eodem vlluꝫ a ſede ſua deiici epiſcopum: ꝓpter infirmitatem. 7. q. 1. c. Pontifices. Cōſtituit inſup nuptie non clādeſtine: ſꝫ publice celebrari. 30. q 5. c. Noſtrates. Voluit deniqꝫ vt in cena domini ſacerdoteſ ꝓpter ſolennitateꝫ inſtitutionis ſacramēti. Gloꝛia in excelſis deo in miſſa canerēt: de conſe. di 1. c. Gloꝛia in excelſis. Voluit p̄terea baptiſmi ſacramentū irritari. ⁊ ſi a pagano miſtraretur: de cōſe. di. 4. c. A quodā iudeo. Hic demuꝫ pōtifex in omni v̄tutis genere p̄ſtans: cū moꝛereť ex teſtamento mandauit ſuuꝫ coꝛpus ad exēpluꝫ predeceſſoꝛis ſui ante foꝛes Petri templi ſepeliri ſanguinē apud Brixiā ciſalpine gallie vrbē hoc anno tres dies ⁊ noctes pluuiſſe fertur.

864 Locuſte innūerabiles tēpeſtate hac in gallia apparuere: ſenes alas: ſexqꝫ pedes habētes: q in caſtroꝝ acies turmatim volitantes vniuerſa queque viriditatē habētia vaſtantes queque omnibus cōſūptis in britānicū mare ſeſe p̄cipites dedere. Sed a vētiſ i terrā reiecte aerē ifecerūt: pp qd̄ maria ⁊ gn̄al' hoīꝫ moꝛtalitaſ ſb̄ſecuta ē.
Tyberis quoqꝫ flu. ⁊ ipſe hoc āno adeo romanā vrbē vexauit: vt non niſi lyntheribus e vico ad vicū trāſire liceret. Unde ⁊ multe baſilice in Roma: ac p̄ſertim ſācti Laurētij in lucina ⁊ mōaſteriū ſācti Silueſtri cū vniuerſa illa regiōe ita occupauerit ut diluuiū inſtař putaretur: qua inundatiōe multe domus: multeqꝫ arboꝛes euerſe ſint. Sata quoqꝫ Rome ⁊ in tota ciſalpina gallia diſſipata ſunt.

Bulgarorum conuerſio.

Bulgaroꝝ rex hiſdē tēpoꝛibus lr̄is ⁊ admōitionibus Nicolai pōtificis ad fidē chr̄i cū oī ſua ꝓuincia ꝯuertiť: quibus ⁊ pōtifex ep̄os ac p̄ſbyteros deſtinauit: qui neophitos in fide ꝯfirmarēt: pulſo inde photino. Cuiuſ fraude idem bulgari in erroꝛē delapſi fuerāt. Hoꝝ aūt rex tante fuit ꝑfectionis: vt maioꝛe filio in regē ſubrogato ipſe monachoꝝ hitū ſuſceperit. Vez cū idem filius ſe ad idolatriam v̄tiſſet pr̄ reſūpta dignitate eū e regno deiecit. ⁊ eius effoſſis oculis in carcereꝫ coniecit. Et iuniore filio in regnū collocato ipſe rurſus hitū reaſſūpſit. poſt moꝛtē tamē regiſ primi Bulgari non ita multo poſt donis ⁊ pollicitatiōibus cōſtātinopolitarū ſacerdotū coꝛrupti latinis ſacerdotibus pulſis grecos receperūt: que quideꝫ ſeditio maloꝛum incendia inter grecos latinoſqꝫ ſuſcitarunt multa.

865 Urſus particiacus Petro duce venetoꝝ merito obtruncato: cūctis applaudētibus venetis quintuſdecimus dux ſuffectus ducauit annis. 17. ⁊ men. 7. Hic antē anno tertiodecimo magr̄atuſ ſui Joannē filiū ſuū ducatus ꝯſoꝛtē accepit. Qui vt vir ingentis aī ⁊ patrie amatoꝛ maxias res nō minus Italie ꝙ veneſtis glorioſus geſſit. Quia ſarracenos q Anconā ciuitatē ſpoliauerāt ⁊ incēderant: atqꝫ omneꝫ Italie

Ludouic⁹ 6⁹.

oꝛam: que ab Ancona ad Jdruntū vſq₃ intercedit affixerant ab italia oio pepulit, 850
atq₃ ita ſua v̄tute italia omnis pacatiſſima reddidita fuit. Eo aūt ob clariſſimo fa
cinoꝛe geſto: Baſilius grecoꝝ impator ad gratificationē rei bene geſte: Vrſuʒ hūc
ꝓthoſpartarium declarauit ſuum: q̄obrē ꝛ ipſe dux accept. muneris grās relatu
rus. Cāpanas duodecim magni pōderis imperatoꝛi Cōſtantinopolim dono mi
ſit. he quippe campane pꝛime fuerūt quas greci habuerunt.
Baſilius Michaelis impatoꝛis filius. 43. cōſtantinopolitan⁹ impatoꝛ hoc āno moꝛ 871
tuo p̄re impare cepit. ꝛ impauit annis. 17. Huius rogatu pꝛo Bulgaris nuper ad
Chꝛiſti fidem (vt diximus) ꝯuerſis Synodus apud Cōſtantinopolim Adriano
pontifice ꝑmittente habita ē: vbi poſt longā ꝯtentionē Bulgaros (co ꝯtradicente)
Romane ſedi ſubiectos eſſe debere adiudicatum eſt.
Adrianus ſecūdus papa: Thalato patre romano genitus poſt Nicolaum Papa.iii
ſuffectus ſedit annis. 5. ꝛ men. 19. vir q̄dem liberalis: ꝛ in pauperes muni
ficus. Cuius rei cā et nolēs pōtifex creatus ē. Et Ludouicus imperator
hoc audito legatos ſtatim Ro. miſit. ꝛ huiuſmodi electionē appꝛobans Romāos 873 6072
plurimū laudauit. Qui pontificatu aſſumpto: oia que ad honoꝛem dei pertinebāt
circūſpiciens verbis ꝛ exēplo: atq₃ auctoꝛitate tū ſua. tū maioꝝ vnūquenq₃ ad be
ne beateq₃ viuendū cohoꝛtatus eſt. Tandē autem cū ſeſe omnibus Chꝛi eccleſie
hoſtibuſ quoad fieri poterat obieciſſet: cum moꝛtuo Ludouico imperatoꝛe Caro
lum filium inuncturus eſſet: moꝛitur. ꝛ in baſilica petri ſepelitur. Et tunc ceſſauit
ſedes dies duodecim.
Joannes octauus papa natiōe Ro. patre Gundo Adriano ſucceſſit. ꝛ ſe Papa.iiꝛ
dit annis. 10.. hic cū in initio ſui pontificatus Carolū ſm qui tum Romā
venerat: imperatoꝛē inū gere decreuiſſet a Romāis capitur. ꝛ in vincula
coniicitur. Sed adiuuātibus quibuſdā amicis ſuis fuga ꝑlapſus ad Ludouicum 879 6078
Balbū regem in Franciā ſe contulit: vbi per annū moꝛatus ē. ꝛ ibidē inuncto Lu
douico rege a Carolo tertio Romā vocatus rediit: eūq₃ etiaʒ inūctum imperij di
ademate oꝛnauit. Hic apud Trecas vrbem conſilio hito multa ad fideʒ ꝑtinentia
ibidē Gratiano referēte conſtituit. Et inter cetera ſtatuit ſiquis ſacerdos: aut lay
cus homicidium perpetraret: nullatenus ad ſacros oꝛdines admitteret. ꝛ nec miſ
ſam celebꝛare preſumeret: vt hētur in canone. 50. di. c. Miroꝛ. Statuit iteʒ: Si q̄s
ſacrū de nō ſacro abſtuliſſet: aut nō ſacrū de ſacro: ſacrilegij pena mulctaret. 17. q.
4. c. Si q̄s. Hic vir eruditiſſimus fuit: qui adhuc dyaconus exiſtēs magni Grego
rij vitam q̄ttuoꝛ libris exarauit. Tādē moꝛtuus in bti Petri baſilia ſepelitur.
Carolus ſecundos cognomento Caluus Ludouici p̄dicti imperatoꝛis fr̄
quintus galloꝝ imperatoꝛ ānno pꝛimo Joānis pꝛedicti pape imperare ce 877 6076
pit ꝛ imperauit annis. 6. hunc Carolū caluū: cū Joannes in pꝛincipio ſui
pōtificatus Auguſtum appellaſſet. Jndignati filij ludouici cuʒ multo exercitu in
Jtaliā cōtra ipſum Carolū deſcēderunt: ut eundē patruū ſuum impio ſimul ꝛ vi
ta pꝛiuarent. Quibus auditis Carolus cū exercitu mox Veronā pꝛoperans. Tri
dentinos ſaltus nepotibus occludere decreuit. Sed apud Mantuā langoꝛe coꝛre
ptus venenata potione: quā Sedechias Hebꝛeus quo medico vtebat̄ dedit: moꝛ
tuus. Quo defūcto Joannes pōtifex totis viribus eius filium Ludouicū Frācie
regē ſubſtituere iperatoꝛē ſtuduit. Romani aūt proceres ab oibus oꝛnatib⁹ obſtite
re ne id efficeret cupiētes Corolū tertiū Germanie regē imperatoꝛem eſſe. Jn ea
vero ſeditione cum non deeſſent qui Ludouico fauerent: pontifex a Romanis ca
pit̄: ꝛ in vincula coniicit̄. Hic autē Carolus multa mōaſteria ꝛ et eccleſiaſ multas
condidit: ꝛ rem diuinam admodum auxit.
Sarraceni ēt hoc tp̄e Cretā inſulā igreſſi: ꝛ ea potiti ſtati magna claſſe italiā itrātes 879
vniuerſa q̄q₃ vaſtauerūt ꝛ circūq̄q₃ diſcurrētes mōaſteriū montis caſſini diripue
runt: ꝑpter qd vocatuſ Joānes pōtifex: adiuuātib⁹ potiſſimū venetis: ꝛ aliis pꝛīci
pibus chꝛianis magnā ſarracenoꝝ ꝑtem ex Jtalia ꝛ Sicilia expulit.

Viri doctrinis excellentes.

Joannes ſcotus igenij perſpicacis: vir ꝛ in diuinis rebus doctiſſimus hui⁹ Caroli

Carolus' hus
tpibus in p̄cio fuit: qui ex Scocia in Franciā veniēs hyerarchiaꝫ Dyoniſij ipſius Caroli Ceſaris iuſſu e greco in latinū trāſtulit. Poſtmodū libꝝ de nature diuiſione cōpoſuit. Sed ⁊ libꝝ de Euchariſtia cōſcripſit dānatū poſtea i vercellēſi ſynodo ſub Leone nono celebrata. Demū hic: ſicut Vincētius refert li°.24° hiſtoriarū ſuaꝝ a diſcipulis quos docebat ſtilis cōfoſſus interijt. ⁊ martyr ħ̄ri hitus ē.

Anaſtaſius ēt eccl'ie Romane Bibliothecarius: ⁊ ipſe hiſdē diebus in p̄cio fuit: vir vtraqꝫ lingua eruditus: q ēt ſeptimā vniuerſaleꝫ ſynodū ⁊ hyerarchiā aliā Dyoniſij. necnō multas ſcōꝝ vitas Caroli hui⁹ grā in latinū elegāter ⁊ docte trāſtulit.

880 Mimenus angloꝝ rex hoc anno poſt Edmūdū regnare cepit. ⁊ regnauit annis.22.
Qui dū galliā vaſtarꝫ nō deſiſteret a ſācto Maureliōe interfectus ē. Quo mortuo Angli iter ſe de regno ꝯtendētes a crebris eoꝝ excurſionibus ceſſauerunt. ⁊ tātoꝝ malorum galli immunes fuerūt.

6081 882 Carolus tertius ꝯgnomēto groſſus ſextuſ galloꝝ imp̄r. ipauit an.12. hic gallie ⁊ germāie rex exn̄s a Joāne pōti. vt ei liberius in vrbe Ro. vincerꝫ liceret imperij corona donat⁹ ⁊ Auguſtus appellatus ē. Voluerat.n. vt diximus Joānes pōti. Ludouicū balbū ſupioris Caroli filiū frācoꝝ regē impatorē declarare. Sed romāi ꝯturbati ipm pōti. in vinculis ꝯiecere. Quib⁹ malis pmot⁹ pōtifex poſtq̄ Ludouicus.2. ānis iperaſſet: ⁊ iā aſſūpto venēo obiiſſet: Carolū hūc inūxit. ⁊ ſolus iperauit annis.10. Qui iperij diadēate ſuſcepto: in normāos q franciam ⁊ lothoringiā vaſtabāt bellū mouit: eoſqꝫ tā acriter pdomuit: vt Redifredus eoꝝ rex pacē petere ⁊ ch̄ri fidē cū oī pp'lo ſuſciperꝫ coactus ſit: quē imperator i grāꝫ recipiēs de baptiſmatis fōte leuauit. Ferūt hūc Carolū poſt multa bella cū Normanis panonibuſqꝫ ſtrenue geſta ita aīo ⁊ corpore debilitatū fuiſſe: vt ab optimatibus ſuis impio deiicerꝫ. Quo deiecto Lādobertus lūgobard⁹ in italiā apō Rauenā mox regnū occupauit: pp qō tā i gallia q̄ i germāia atqꝫ italia m'tiplicata ſūt mala.

884 Ludouicus autem ⁊ Carolus magnus Ludouici Balbi filij: hoc anno francis regnarꝫ ceperunt. ⁊ regnauit annis.5.

884 Joānes patrici⁹ Urſi ducis fili⁹ p⁹ p̄riſ iteritū.15 venetoꝝ dux elect⁹ ducauit ānis.6. vir diſciplinis oib⁹ (vt aiūt) aprime erudit⁹: nō ludis: nō iocis: aut voluptatibus itētus: ſed doctrinā ⁊ iuſte viuēdi ex p̄ris ſui imitatiōe ſumēs. Cuius tāta fuit igenij dexteritas: tātaqꝫ eloquētia: vt facile ꝗquid vellet. ⁊ qō nollet diſſuaderet. Nihil tamē niſi ſanū. ⁊ q̄ iuſticiā ſapet i ſcatu ꝑponēs: pp'li ſui cōmoda mirꝫ i modū curāſ ſol⁹ Comaclū ciuitatē ō Rauēatibus cepit. ⁊ pp'lo addidit. Nā ēt diuites in offō ꝯtinuit. paupes pauit ⁊ fouit. ⁊ ciuitatē m'tis i locis auxit. ⁊ eccl'iaſ ſcōꝝ Cornelij ⁊ Cypriani in methamaucenſi litore edificauit. Uerꝫ cuꝫ oīa bene ordinaſſet ſexto magiſtratus ſui anno voluntarie ſeſe ducatu abdicauit.

886 Leo ⁊ Alexander Baſilij imperatoris filij q̄dragesimuſquartus cōſtantinopolitanus imperator poſt patrem imperarūt in oriente annis.17.

Papa.113
Martinus ſecūdus papa natiōe gallus patre Palūbo poſt Joānē octauum
6083 836 ſuffectus ſedit āno.1. ⁊ mē 5. hic cū malis artibus pōtificatum obtinuiſſet breuiter (⁊ merito) i eo permāſit. Et ideo nihil dignū mēoria geſſit.
Papa.114
Adrianus tertius papa: Benedicto p̄re Ro. nat⁹ Martino ſuccedēs ſedit āno.1. mē.3. hic Gratiāo teſtāte i initio pōtificat⁹ ſui. Statuit ne impator ī cetero pōtifice creādo ſi aliquo mō itromitteret ne ue ei auctaſ expeterꝫ.
6089 890 ſꝫ voluit vt libera eēnt cleri ſuffragia: vt hēmus in canōe.63. di. p totū. vnde ꝑpter eius aī magnitudinē clerus pp'luſqꝫ ro. magnā de eo ꝯcepit ſpē. Uerꝫ exigētib⁹ fortaſſis hoīum meritis: qui tū erāt repētino tp̄e ſublatus ē. ⁊ ingemiſcētibus cūctis i bti Petri baſilica ſepelirꝫ.

Normādoꝝ regni principium.

Normania Galliarum regio a normanis nuperrime ad fidem conuerſis illam colētibus nomen aſſumpſit. hi enim vna cum Danis per galliā igne ⁊ ferro debachantes a Carolo predicto ita continuis prelijs attriti fuere: ut coacti fuerint Chriſti fidem ⁊ victoris leges accipere. Fuerat Carolo in animo omnino gentem hanc inquietam delere. Sed cum videret id non ſine ſuorum magna clade fieri poſſe

Carolus tertius

partem illam gallie illis ad incolendum ꝯceſſit: que vltra Sequanā flumen ē: & que hodie Normādia ab ipſa gente vocaꝰ. Hac tū lege ꝯceſſa: vt ſingulis annis vectigal frācie regibus aliquod afferēt: ne vi ſed Caroli imꝑatoris benignitate loca illa obtinuiſſe videreꝰ: Horū igitur ꝑmus dux poſt Rhotifredū regē Robertus fuit: q genuit Gulielmū. Gulielmus Richardū. Richardus v̄o alium nomine Ricardū ſecundū: & Robertū Guiſcardi q Apuliā: Calabriā & Siciliā (vt infra dicemus) deuicit. ac Venetos & Alexium grecorum imperatorē ſuperauit.

Stephanus. 5ꝰ. papa: p̄ria ro. p̄re Adriano. poſt Adrianū pōtificiū accipiēs ſedit annis. 6. & diebus. 9. Hic ī multa perturbatione Normanoꝝ: Hunorū: & Italicoꝝ fuit: ſed multoꝝ viroꝝ ſanctitate: & preſertim Luithprādi ticinēſis eccleſie dyaconi: Vuldridi Bauari: & Berardi pictauincis epi mirifice recreabaꝰ: quorum vita & moribus ita chriſtiana fides creuit: vt & monaſteria multa magnis ſumptibus ī vtraq; gallia ſint ꝯdita. Obijt aūt Stephanus ſexto pontificatus ſui anno: ſepultuſq; cum patribus ſuis in baſilica Petri. Papa ii5 892 6091

Petrus candianus. 17. Venetoꝝ dux anno pꝰ huius Stephani pꝰ Joannē ſuffectus: ducauit anno vno: & mē. 6. Vir qdē p̄ſtātiſſimꝰ: quē Sclani vno ſuperati altero reintegrato prelio apud Muranū interfecerūt: & ibi ī Gradēſi eccleſia a ſuis ſepultus ē. Quo mortuo Joānes particiacus rurſus lz inuitus ad magiſtratū aſſumiꝰ: q extinctis maximis ꝑturbationibꝰ cū ducaſſet mē. 6. iterū principatum abrenūciat.

Petrus cognomēto tribunus. 18ꝰ. Venetiarū dux: poſt Cādianū p̄dictū ſurrogatꝰ ducauit annis. 23. & die. 7. Vir vtiq; aīo & armis inſignis: q Vngaros ex Scythia paulo ante in Panoniā delatos: & vniuerſam ꝓuinciā Venetiā ferro & flāma vaſtātes & fedātes, nauali p̄lio aliquādo vicit: & in turpiſſimā fugā vertit. Nā ciuitatē nouā hoc ē Heracliā: Elugiāq; & ageris caput iam oīo populati fuerāt: & a Taruiſio vſq; Mediolanum cedibus oīa fedarāt. Hic dux inter cetera monumenta. hanc ob rem partem vrbis Venetiarū a riuo caſtelli vſq; ad ſanctā Mariam in Juban cū muro cinxit: & canale maius cathena ferrea clauſit. Poſtremo pace vbiq; parta moritur. & apud monaſterium ſancti Zacharie ſepelitur. 893

Archangeli Michaelis apparitionē (vt eius legenda manifeſtat) huius Stephani pōtificis anno. 4ꝰ in monte Gargano in Apulia iuxta Sypōtanā vrbē factā fuiſſe conſtat: vbi & poſtea p̄clarū ſancti Angeli oppidū ob huiuſmodi memoriam vna cum templo edificijs: alioq; apparatu clariſſimo ꝯditum eſt: ad qō totius chriſtiani orbis populi maximo ꝯcurſu frequētare fertur.

Formoſus papa pꝰ Stephanū qntū electꝰ ſedit annis. 5. & mē. 6. Hic cū Portuēſis epus eēt. Joānis octaui pōtificis ſeuiciā veritus epatū deſeruit: & in galliā fugit. Sz cū reuocatꝰ redire nollet anathemate notatꝰ eccleſiaſtica ēt dignitate p̄uaꝰ. hoc ideo (vt ferꝰ) ei accidiſſe: q̄ eius ꝯiurationis ꝯſcius & auctor fuerit: qua Joānes ipſe pōtifex vinculis ꝯiectus fuerit. Hac igiꝰ ꝯtumelia permotus Formoſus ab vrbe diſceſſit: & iureiurando affirmauit ſe nūq̄ poſtea Romā: vel ad epatū rediturū. Sz Martinus Joannis ſucceſſor ipm poſtea iuramēto ſolutū ī patriam: & in ſuā reſtituit dignitatē. Vnde ad pōtificatū: nō ita multopoſt largitione potiuſq̄ v̄tute (qbuſdā ꝯtradicētibꝰ) aſſumiꝰ. Hūc nil aliud memorie dignum egiſſe ꝯſtat: niſi q̄ baſilicam Petri leui pictura exornauit Papa iiб 893

Viri diſciplinis excellētes.

Remigius altiſiodorēſis epus: diuinarum ſcripturarū inſignis cōmentator: ꝑ hec q̄dem tempora multa ad cōmune cōmodū cōmentatus ē: & potiſſimum in Mattheū euangeliſtam: & in Pauli epiſtolas.

Breno Ginginaci cenobij abbas p̄ria Burgūdus ex quadā comitū clariſſima familia natus: his tēporibus ob ſanctitatē & clariſſimā doctrinā mirifice laudaꝰ.

Gulielmus āt cognomēto piꝰ Aqtanie dux & Aluernie comes vir fide ꝯuerſationeq; ac moribus & religione inſignis: his tꝑibus has ꝑpter v̄tutes maximo in p̄cio fuit. Qui cū virili ꝓle careret. Cluniacēſe monaſteriū ī p̄prio fundo Burgundie: in pago maſticēſi magnificētiſſimis inchoauit opibus: & Brenonē predictū eidē loco abbatē prefecit deſignatis maximis prouentibus vnde monachi viuere poſſent.

Arnulphus

6092 893 ARnulphus.7^9^.galloꝝ impator poſt Carolū tertiū. Imperauit annis.12.hic Caroli p̄dicti nepos ⁊ germanie rex fuit: quē Formoſus pōtifex a pſequētibus iniuriat⁹ i ſui tutelā i Italiā euocauit: ibiqꝫ capta Bergomo ciuitate noſtra: eiuſqꝫ comite Ambroſio ſuſpēdione cato: Romā perij: ⁊ Formoſuz i priſtinā dignitatē reſtitutū ab eodē papa coronatus rediJt i frāciā. Hic primo quidē ſtrenue ſumptis armis Magūtinos debellauit. Inde in Normanos cū Danis alias Dacis q̄ p.40.annos galliam vaſtauerāt (adhuc rebellātes) mouēs magnis cladibus pdomuit. Verū poſtea nimio ſucceſſu datus ita ſe voluptatibus immerſit: vt nō multuz diſtaret a ſuo cognomēto. Unde in oībus ⁊ p̄ſertiz eccleſiaſticos ꝯtumax ⁊ rebellis eē cepit. Quāobrez iuſto dei iudicio lōga infirmitate detētus: nullo medicoꝝ ſuffragio defendi potuit quin pediculari morbo breui conſumptus fuerit

Papa 117 BOnifacius ſextus papa: natione tuſcus mortuo Formoſo ſuccedens ſedit diebus quindecim: Cuius res geſte propter breuitatem temporis nulle
6098 899 ſunt. Legitime tamen ⁊ recte creatus fuit pontifex. Mortuus vero in beati Petri baſilica ſepelitur.

Papa 118 STephanus.6^9^.papa: patria ro. Anagnin⁹ ep̄us a Formoſo oli creat⁹: ſedit anno vno: ⁊ mēſi.3. Qui creatus pōtifex tāto odio Formoſi nomē perſecu
6099 900 tus ē: vt ſtatiz eius decreta oīo abrogauerit ⁊ non mō actib⁹ eius deſcruit. Verū ēt multa cū rabie ꝯcilio habito Formoſi ip̄ius corpus e tumulo extrahi fecerit: tractūqꝫ pōtificalibus exui veſtimētis: ac ſeculari indui habitu: ⁊ poſtea abſciſis duobus dextre eius digitis in Tyberim proici: lycorūqꝫ ſepulture ſepeliri mādauit. Magnū quippe ⁊ inauditū hoc fuit ſcandalū. Tandem vero penitentia ductus (vt quidā volunt) relicto pontificatu monaſterium ingreſſus ē.

Papa 119 ROmanus papa poſt Stephanū ſubſtitutus ſedit mē.3. ⁊ diebus.21. Qui nō ambitione aut largitionibus (vt multi ſui temporis) pōtificiuz munus ob
6100 901 tinuit: ſed de more Petri cum adeptus ē. Verum tamē ⁊ ipſe ſcandala ſcādalis addidit. Qui pontificatu inito Stephani pontificis acta: decretaqꝫ improbauit atqꝫ deſtruxit. Horum nempe pontificum intentio tota in alterius nominis ac dignitatis extinctione erat.

Papa 120 THeodorus ſecundus papa: natione ro. ſedit diebus.20. De iſto etiā ꝑpter breuitatem tēporis nulla habet̄ memoria: niſi q̄ creatus pōtifex: ⁊ ipſe in viis ſeditioſoꝝ pontificum ambulauit: qui nulla virtute preditus: poſtpoſito dei honore ⁊ timore Formoſi acta reſtituit: eiuſqꝫ ſectatores in precio habuit.

Cōſtantinus Leonis impatoris filius.45^9^.cōſtantinopolitan⁹ impator: poſt patrem
903 impauit vna cū Alexādro patruo ſuo annis.2. moxqꝫ ſol⁹ ānis.39. Hic ignauia ⁊ pōtificū ſcādalis fretus Symbaticum prothoſpatarium in Italiā cū exercitu magno tranſmiſit: q Beneuentum.3°.menſe poſteaq̄ obſideri ceptum ē: in poteſtate ſua redegit a lōgobardis antea annis.330.poſſeſſum. Verum tertio anno poſt Guido lōgobardus pulſis grecis vrbem recuperans denuo ad longobardos rediJt.

Elphredus anglorum rex: hoc ipſo anno regnare cepit: ⁊ regnauit annis.40. Vir tā ingenio: tumqꝫ ſanctitate ac rebus benegeſtis inſignis: quez ferunt hoc modo ſuum ꝯtriuiſſe tēpus. Octo enim diei horas in orādo: legendo: meditādo: ⁊ ſcribendo exoluebat. Alias octo in regni negocijs. reliqua vero in ſui corporis cura.

Carolus cognomento ſimplex Ludouici Balbi filius: hoc anno francis regnare ce
904 pit: ⁊ regnauit annis.26.

Sarraceni Aphricani ꝑ hoc ip̄m tēp⁹ Siciliam ⁊ Apuliā ingreſſi occupato Gargani mōte magnā hominū ac pecoꝝ viz cepere: Quo audito Itali tumultuaria manu cōparata magnā ex hoſtibus edidere ſtragē: ⁊ predam omnem recuparauerunt.

Ungari q ⁊ Huni gēs Scythica: q̄ ſupiorjqus dieb⁹ e finibus magno numero egreſſa
905 fuerāt: ⁊ ad ꝯſanguineos vngaros panonias incolētes ꝑuenerat cū eoſdez ꝓprijs expuliſſet ſedibus: ⁊ ibidē crudeliter dominata fuiſſet. tēpeſtate hac hoſtili manu Italiam (poſt germaniā ⁊ galliā) ita inuadūt: nemini nec pōtifice aut impatore ꝓpe reſiſtentibus: vt ferro ac flāma oīa quoquo ꝓficiſcerentur abſumerēt null etati aut ſexui parcentes. Hi aliquādo carnibus humanis veſci ſoliti fuerant.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Arnulphus

Joannes nonus papa: natione ro. poſt Theodorū ſedit annis. 2. Qui etiā
ipſe ſuſcepto pōtificatu formoſi cauſam in integrū reſtituit: cōtradicēte tñ Papa 121
magna po. ro. parte. Quamobrem multa in eū orta ē ſeditio: q timore pter/
ritus Reuenā pfugit: & in ꝯcilio. 74. epōꝝ ibi habito: & Stephani res geſtas ipro
bat: & Formoſi acta reſtituit: aſſerēs inique a Stephano iudicatū fuiſſe. Hic aūt pre
ter ſcandala nihil aliud memorie dignum egit: niſi quod ſeditiones prope extintas
reuocauit.

Benedictus. 4ᵘˢ. papa natione ro. poſt Joannē ſuffectus ſedit annis. 3. Vir
clemētia & humanitate pclarus: q maxima cū laude: tum maxime in tantis Papa 122
corruptis pōtificū moribus: vitā ꝯſtanter & ſine infamie nota pduxit. Ve/
rū tñ nec qdpiā ab ipo factitatū ꝯptū habemᵘˢ: ꝙ magnope laudari poſſit. Acciderat 906 6105
enim illi etati ꝙ oīs virtus tā in capite ꝙ in mēbris ex hominū ignauia ꝯſueuerat.

Leo. 5ᵘˢ. papa cuius patria ignorat: poſt Benedictū tantūmodo. 40. diebus
ſedit: quo die ab eius preſbro Criſtoforo familiari dominādi cupiditate al Papa 123
lecto cū maxima ſeditione capit: & in vincula ꝯiicit: q vidēs ſe honore ſpo/ 907 6106
liatū (& maxime a familiari: cui multa ꝯtulerat beneficia) dolore aī pauloꝑ obijt.

Criſtoforus aūt deiecto Leone papatū inuadēs ſedit mēſi. 7. Qui & ipe ſic
pōtificatū malis artibᵘˢ adeptᵘˢ fuit: ita & male amiſit: & menſurā quā Leoni Papa 124
dño ſuo mēſus fuerat: & ipe recepit: q. 7ᵒ. mēſe pōtificatu deiectus: monaſti/
cam vitā obiere cogit. Sergius aūt ſucceſſor eius poſtmodū cognita hoīs iniquita
te illū e monaſterio traxit: & in vincula cōiecit: nec multo poſt ad maiorē ſui penā in
artiore cuſtodia eum reuinxit: vbi & tandem miſerabiliter interijt.

Sergius. 3ᵘˢ. papa natione ro. patre Benedicto ſedit annis. 7. mē. 3. & die. 15.
Hic dyaconus exiſtens: Formoſi factionē ne pontificatū ꝯſequeret proſe/ Papa 125
cutus fuit. Eapropter a Formoſo reprobatus ē. Sꝫ & ipſe ſuſcepto pontifi
catu in Galliam profectus ē: Jbiqꝫ Lotharij regis gratiam & beniuolētiā obtinens
eius auxilio in Jtaliam redijt: & Criſtoforū monachū papatus inuaſorē capiēs i vin
culis reuincit. Formoſi quoqꝫ acta iterū improbauit: atqꝫ in vltionē ſue iniurie eius
cadauer e ſepulchro tractū. capitali (ac ſi viueret) affecit ſupplicio. Corpus vō in ty/
berim trūcū proici iuſſit: tanꝙ ſepultura indignū. Omnes preterea per Formoſū
ordinatos denuo admitti & ordinari mandauit. Ferunt tamen ipſum corpus poſt
Sergi mortem a piſcatoribus inuentum: & in baſilicam Petri delatum: dūqꝫ funᵘˢ
celebraretur ſanctorum imagines ibidem poſite cunctis cernentibus eundem cor/
pus adorauiſſe: ob quam rem creditur Formoſum tali iniuria indignum fuiſſe. Ser
gius autem lateranenſem baſilicā nuperrime vetuſtate collapſā reſtituit.

Ludouicᵘˢ eius noīs. 3ᵘˢ. Arnulphi impatoris filius a francis & germanis pa
tre ſurrogatᵘˢ. 8ᵘˢ. galloꝝ impator: impauit āniſ. 6. lꝫ ad coronā imperij pue 908 6107
nire nō valuerit: ꝯfuſo exñte imperio. Volebāt enī romani & vniūſi Jtalie
ppli: ꝙ i germaniā trāſfererēt imperiū: ꝓpterea ro. pōtifices trāſalpinos impatores
vſqꝫ ad Othonē primū deinceps imperij dyademate inſignire noluerūt. Fuerūt. n.
hec tpa pōtificū ambitione: & ſeua (vt ita dixerī) eoꝝ tyrānide infeliciſſima. Pōtifi
ces enī poſt habito dei timore: ac diuino cultu inimicitias (nō minus) ac crudeles
tyrāni inter ſeſe exercebāt: impatores vō ignauie deditī: ab induſtria & impatorij no
minis dignitate defecerāt. Ludouicus igit cū Berēgario Foroiuliano duce (q a lō/
gobardoꝝ regibus originē ducēs regnū paternū repetebat) armis decernēs: eū pri
mo quidē ſuperat: mox renouato prelio apō Veronam ciuitatē Ludouicus cū ingē
ti ſuoꝝ clade capit: oculiſqꝫ priuat. Et ſic imperiū qō annis centū decē. Caroli pge
nies poſſederat. & demum ad longobardos tranſfertur.

Berengarius Foroiulianorum dux: ex Longobardorum regum ſtirpe pro/ 912 6111
genitus & in bellicis artibus prudentiſſimus: hoc anno ſuperato apud Ve
ronam Ludouico primus imperium in Jtalia ſibi vindicauit. Jmpera/
uitqꝫ annis quattuor. Non tamen Jtali in diligendo imperatore concordes fuere:
quia alij etiam Longobardi Guidonem Spoletanum ducem Jtalie regem de/
clarauere: contra quem hic Berengarius bellum intulit: imperauitqꝫ ac demum

Bretarius
interfecit itidem feciſſe dicitur Ambroſio alio Bergomenſi comiti: q̄bus interfectis Beringarius contractis in vnum copijs cum romanis etiam bellum geſſit: qđ quidem Landonis pontificis ro. prudentia cito fuit. Plurimas etiam concertationes cum Lamberto Guidois Spoletani ducis filio habuit: a quo vt nonnulli affirmant (poſtq̄ ab vngaris cū quatuordecim armatorū milibus apud Forliuiū fugat⁹ fuerat) apud Veronam ſuperatus fuit. Grauiſſima quippe tunc bella inter Italos Germanoſq3 ac Francos pro imperij poſſeſſione fuere: que non ſine multo prouinciarum incommodo & multorum interitu extincta fuere. Ferunt hunc Berengariū a Landone pōtifice romano coronatum fuiſſe.
6113 914 Conradus alemanus imperauit in Gallia annis. 7. Sed nec ipſe inter imperatores connumeratur cum non imperij coronam habuit: nec in Italia vnq̄ peruenerit: qui moriens coram regni ſui principibus Henricum Othonis ſaxonis ducis filium deſignauit regem.
Papa 126 Anaſtaſius tertius papa natione ro. poſt Sergium pontificem ſurrogatus ſedit annis. 2. & men. 2. Hic quidem modeſte & integre in pontificatu vixit:
6114 915 a quo haud quicq̄ habetur quod merito reprehendi queat. Et certe hac in re plurimum laudandus ē: q preter ſui temporis pontificum morem neminem eorū qui ante ſe fuerunt in pontificatu vlla maledicentia proſecutus ē. Eaq3 innocentia moriens in beati Petri baſilica ſepelitur.
Urſus eius nominis ſecūdus particiacus: decimuſnonus Venetorū dux legitimis ſuffragijs creat⁹: ducauit annis. 19. In quo magiſtratu integre vitā duxit: & inquātum in ſe fuit. Reipub. ſemper ſue conſuluit: & inter cetera ab imperatore Conrado priuilegium obtinuit: vt Veneti pecuniam ſignare poſſent. Erat vir catholicus ac religioſus amatorq cum omnia bene: recteq3 ex ſententia ordinaſſet. Officio abdicato monaſticam vitam apud ſanctum Felicem complexus ē: vbi poſtremo vitam finiēs mult's claruit miraculis.
916 Ordo cluniacenſium ſub regula beati Benedicti: per hoc tempus in Burgundia in Maſticenſi pago ab Odone abbate viro ſanctiſſimo initium ſumpſit. Iam enim eiuſdem ordinis monachi a primis eorum patris Benedicti inſtitutis plurimū declinauerant. Quamobrem Odo ipſe abbas feruorem ſeniſ mortuū excitauit: & multa ad monachorum inſtructionem ſcripſit: ac paulopoſt eo in loco in dn̄o quieuit.
Papa 127 Lando papa natione romanus poſt Anaſtaſiū ſedit menſibus. 6. Cuius vita admodum obſcura fuit: ideo nil de eo memoria dignum habemus. Moriens
6116 917 autem in beati Petri baſilica ſepelitur.
Berengarius eius nominis ſecundus: poſt Berengarium primum. Imperauit in Italia annis. 7. Hoc autem cum Ciſalpinam galliam tantum modo tueretur. Iter vngaris dedit: vt Ethruriam irent modo ſine vllo maleficio ſuorum tranſirent. At Ungari poſtea fedus non ſeruantes multis in locis deſcenderunt: & incenſis euerſiſq3 vrbib⁹ multis q̄ ipſi occupauerant: ingentē predā aſportauerunt. Contra hunc Rhodolphus Burgundiorum rex hoſtili manu in Italiā deſcendit: quem & deniq3 ſuorum fraude regno ſpoliauit: in cuius locum tribus annis regnauit. Ipſe autem Berengarius ad Ungaros confugit. Deinde Ungari poſt tertium annum Salardo duce in Italiam venientes. Et Brixiam: Bergomumq3 atq3 Papiam vi captas: ferro & igne magna ex parte vaſtarūt.
Papa 128 Ioannes huius nominis decimus papa: Sergij pape filius poſt Landonem pontificem ſedit annis. 13. menſibus. 2. & diebus. 3. Hic Rauenatium preſul antea fuerat: ſed populi tumultu: quia epiſcopatum violenter occupauerat: epiſcopatu deiectus fuit. Poſtq̄ autem papatum adeptus ē contra Sarracenos Italiam multis in locis occupantes vna cum Albrico Ethrurie marchione in auxilium vocato confixit: quos ſuperatos ab Italia ſummouit. Quo facto Ioānes potifex in triumphi modum Romam rediit. Sed cū victoriā ex huius triumphis ſibi ſoli vēdicaret. Albrici odiū in ſe cōcitauit. Qua ex re magna quoq3 ſeditio inter ip̄m pōtificē & Marchionē orta ē: ita & pōtifex Marchionem expelleret e roma. Indignatus autem Marchio Ortham munitiſſimum oppidum proficiſcitur.

Berengarius

Ubi i vltionẽ põtificis ꝛ romanoꝝ vngaros i italiã inuitauit:q̃ ꝓuinciã ingreſſi plꝰ fere calãitatꝫ italie intulere:q̄ꝫ antea ſaraceni. ꝛ lꝫ Albꝛicꝰ cũ vngaris pepigiſſet:vt tu ſcos intactos ꝑmitterẽt minime tñ fedꝰ ſuauerũt. Immo magꝭ cũ ipis ſeuire pueros ac feminas v̄gines abducẽtes:ꝛ natu grãdiores interficiẽtes. hac vo ꝑdi dulcedine il lecti vngari:frequẽter poſtea Italiã repetebãt: nec ab eoꝝ incurſionibꝰ lũbardia no ſtra immunis fuit:qbꝰ ꝯplurime vrbes i ſolitudinẽ ſũt redacte. Eo ſi qdẽ tumultu me nia vrbis nr̃e Bergomi ꝛ edes deiecte ꝛ eũſe ſunt. Mãtua ẽt ferme tota deſtructa ẽ vñ ꝛ ad ꝑpetuã huiꝰ cladis mẽoꝛiaꝫ locꝰ vbi hactenꝰ ciuitas fuẽat. Ungaria ẽt nunc vſqꝫ nũcupat̃. Romani igit̃ hac ꝑmoti calamitate cũ ferocẽ hoſtẽ ſupare nõ poſſꝫ Al bꝛicum marchionem apud oꝛtbam oppidum cepere:ꝛ de eo ſupplicium ſumpſere. Joannẽ vo ſeditione militari a Guidonis militibus captum:ꝛ in vincula ꝯiectũ ene carunt. Cuiꝰ in locũ alter Joannes ſurrogatur. Uerũ qm̃ vi ſedeꝫ Petri occupaue rat e loco ſtatim deiectus inter pontifices connumerari non meruit.

Hẽricꝰ pꝛimus Othonis Saxonũ ducis filius:hoc anno i Germania impare cepit:ꝛ imperauit annis.18. Sꝫ nec hic inter impatores ꝯputat̃ cũ nõ in Italia regnauerit: nec ꝑ põtificeꝫ coꝛonatus fuẽit. Fuit hic i coercẽdis vngaris ꝛ boemis glorioſiſſimꝰ vir:cuiꝰ vxoꝛ Mathildis matrona mitiſſima:mire ſuauitatis ꝛ grẽ mulier: oiumqꝫ virtutũ ſplẽdoꝛe illuſtrata:pauperũ quoqꝫ ac cleri amantiſſima:de qua nõnulli ſcri ptoꝛes mira ſcripſere:que ſua virtute ſaxonũ familiã plurimũ exaltauit. 921

Hugo Arelatẽſis comes impauit i Italia annis.10. Hũc Itali ꝯtra Rhodol phũ burgũdionũ regẽ:q Berẽgariũ regno pꝛiuauerat in Italiã vocauere. Cui abſqꝫ ꝯtẽtione Rhodulphus cedẽs:i Burgũdiã ſe recepit. Hic vo ſu ſcepto impio ſuſpectos habẽs:q ipm i regnũ vocauerãt multos in exiliũ miſit: q ad Arnoldũ Bauaroꝝ ducẽ cõfugiẽtes:illũ i Italiã duxerũt. Ueronẽſes aũt eũ intra menia ꝑbenigne recipiẽtes Italie regẽ vocauerũt. Uerũ Hugo hic i eũ mouẽs pre lio ꝯmiſſo hominẽ ſuperãs: Ueronã ſtatĩ recepit. Tandẽ Hugo ꝯparaſſꝫ Stepha ni ſeptimi põtificis mutilati iniurias vlciſci in ipſo apparatu moꝛit̃. 921

Leo.6ꝰ. papa natiõe ro. hꝰ anno pꝰ Joãnẽ.10. legitimis ſuffragijs põtifex creatꝰ ſedit mẽ 6. ꝛ die.15. Uir vtiqꝫ bonꝰ q nil tyrãnicũ i vita pre ſe tulit. Immo reuo care ciues ad ꝯcoꝛdiã temeritate ac ſtultitia pꝛioꝝ põtificũ adhuc tumultuãtes:ꝯpo nereqꝫ res italas pacare externũ hoſtẽ:ꝓpulſare Barbaros a ceruicibꝰ Italie cona tus ẽ. Sꝫ dũ i his laudabilibꝰ opibus v̄ſaret̃.6º. põtificatꝰ ſui mẽſe moꝛit̃: ꝛ in beati Petri baſilica ſepelit̃ Papa 129 930 6129

Rodolphus Burgundie dux:qui Hgoni Arelatenſi in Italia ceſſerat:hoc anno frã cis regnare cepit:ꝛ regnauit annis.2.

Stephanꝰ.7ꝰ. papa natiõe ro. pꝰ Leonẽ ſedit ãnis.2. mẽ.1º. ꝛ die.12. Cuiꝰ qdẽ vi ta mãſuetudis ac religiõis plẽa fuit:moꝛit̃ ãt ꝛ i bti Petri cũ pr̃ibꝰ ſuis ſepelit̃. Papa 130 931 6130

Spireneꝰ boemie dux:vir iuſtitia ꝛ religiõe iſignis:hꝰ tpe Hẽrici germãoꝝ regꝭ ſuaſu pꝛimꝰ chꝛi fidẽ recepit:qꝰ fcõ vna cũ ſiĩs opibꝰ ꝛ copijs actꝰ ẽt rex appellatus ẽ.

Agibertꝰ vir ſãctitate iſignis ꝛ Lothoꝛigi ꝓuincie pꝛĩceps:hiſdẽ tpibꝰ ſctis aſcribit̃ q iter cetera v̄tutũ ſue opa gamaltẽſi cẽobiũ i frãcia ꝓpꝛia ipẽſa magnis opibꝰ exſtruxit.

Uinceſlaus Spirenei Boemie regis filius a pr̃is bonitate nequaq̄ꝫ degenerans:his quoqꝫ tpibꝰ a Boleſlao fratre ꝓp regni cupiditatẽ ſeditioſe interimit̃. Sꝫ eiꝰ poſtea ꝯpꝛobatata vita:ꝛ pꝰ moꝛtẽ editꝭ miraculis in ſcõs referri meruit. Sed Otho germa noꝝ rex hãc necem inultũ eẽ paſſus non ẽ. Nam eidem Boleſlao multis illatis cla dibus:ꝛ ſuperato eo:eam pꝛouinciam in ſuam redegit poteſtatem.

Sãguinis fons:hꝰ ãno Uincẽtio gallo ꝛ Philiberto hiſtoꝛicis teſtãtibꝰ Genue vrbi maritime i loco Fõtanelle ꝑ diẽ integrã largiſſime effluxit. Future calãitatꝭ vrbi in diciũ demõſtrãs:qꝛ eodẽ ãno ſaraceni ex Aphꝛica ſoluẽtes i Italiã venere:ꝛ ethꝛu riã pº omneꝫ populãtes:ꝛ Genuã ipeꝫ graui obſidiõe ꝑſſaꝫ tãdẽ ceperunt:quã cũ ho ſtili modo diripuiſſent:trucidatis oibus q arma induerãt. Impuberes ac mulieres claſſe abduxerũt:ꝛ ingẽti ꝑda ditati domũ regreſſi ſunt. Uerũ genuẽſes (vt Jacobꝰ theologus ſcribit) comparata tumultuaria claſſa:magnaqꝫ manu illos ſtatĩ inſequẽ tes. edita de hoſtibus ſtrage predam omnem ꝛ liberos reduxere. 932

Berētarius tertius
Ludouicus Caroli ſimplicis filiꝰ hoc anno poſt Rodulphum francis regnare cepit ⁊
regnauit annis.16.

Lothbarius eius nominis ſcḋs Hugonis predicti filiꝰ: defuncto pr̄e impera/
uit in Italia annis.2. Hic romanorū amicus extitit. vnde cū Otho Hērici
filius ꝯtra romanos amitteret̄ ingredi: adūſante iſto magne cedes vtrinqꝫ
commiſſe ſunt. Eius vxor Adalinda fuit: que poſtea Othoni nupſit.
Papa 132 Ioānes.xiꝰ.papa ro.natione Stephano ſurrogatus ſedit annis.4.mē.x.⁊ die
bus.xv.⁊ pꝰ ceſſauit diebus.12.de quo nil memoria dignū habetur.
6132 933 Petrus Cādianus hoc anno ſuffragijs omniū.xxꝰ. Venetoꝝ dux creatꝰ ducauit an/
nis.4.hic ꝑ debilitatē imperij ⁊ Italie occaſionē nactus primꝰ Venetoꝝ potētiā in
lyburnis ⁊ dalmatis auxit: ac etiā (Genua nuꝑ a ſaracenis ſpoliata) in mari ſuꝑ oēs
Italos potētiores eē ceperūt. Hic aūt cū Albertus Berēgarij tertij filius: q tūc Ra
uēne p̄erat auxꝰ Comaclētiū ⁊ Iuſtinopolitanorū mercatores ſuos infeſtaret: Ira
ſuccenſus ꝯparatis ꝓpere multis nauigijs. Comaclū veniēs expugnauit: ⁊ captum
diripuit atqꝫ ſuccēdit. Inde in Iuſtinopolim mouēs eā ſimiliter diripuit ⁊ exuſſit.
Quibꝰ malis permoti Iuſtinopolitani vt pacē cōpararēt eidē Petro duci ſucceſſo/
ribuſqꝫ ſuis centum amphoras.ix.ſingulis annis exoluere polliciti ſunt.
6134 935 Berengarius huius nominis tertius.primi Berengarij ex filia nepos: hoc
anno in Italiam veniens mortuo Lothorio imperio potitur: ⁊ imperauit
cum Alberto filio ſuo annis.xi. Vir certe acri animo: ⁊ induſtria princeps.
Qui cum apud Vngaros exul eſſet: ⁊ militaret audiēs Henricum Bauarie ducē
Vngaros ſuperaſſe: qui vniuerſam Citrapadanam oram occupabant cum magno
exercitu in Italiam deſcendit. Quam ob cauſam Henricus ſibi timens relicta Ita
lia in Auſteriam ſe recepit. Berengarius autem eo effugato cum Italiam obtinuiſ/
ſet imperatoris nomen ſibi indidit. Et Albertum filium Italie regem nuncupauit.
Cumqꝫ italos nimium premere cepiſſet. Alumba Lothari imperatoris vxor mu/
lier ſi quidem famoſa eidem pro viribus reſiſtere conata ē: propter quod indignatꝰ
Berengarius eam comprehendere fecit: ⁊ in Garda veronēſis agri oppido carceri
mācipauit: ſola ancilla eidem pro ſeruitio conceſſa: ⁊ hoc ne Papiam dotalem vrbē
repetere aut alienare poſſet. Qꝫ videntes Italie proceres hominis ſuperbiā: quia
omnia ſibi ꝯtra ius: faſqꝫ vēdicaret vna cū Agapito pōtifice ro. Othonē Germanie
regē in Italiam vocāt. q per Forū iulij cū quadraginta armatoꝝ milibus ingreſſus.
Berēgariū ⁊ Albertū regno Italie deturbauit. Alūdā vō Lotharij relictā e carce
re eductā vxorē duxit. Indeqꝫ diſcedēs hac moderatione vſus ē: vt ꝯpoſitis rebꝰ in
ter pōtificē ⁊ Berēgariū.eidē Berēgario ⁊ Alberto ſupatis veniā dederit: ⁊ lōbar
diā oēs ⁊ Romādiolā (Aquileia ⁊ Verona exceptā) gubernādā pmiſerit. ⁊ Otho in
Germaniā cū Alūda reūſus ex eadē vxore filiū ſuſcepit: cuꝰ Otho ſcḋo poſtea appel
latio fuit. Berēgariꝰ vō paulopꝰ ꝯtra Atthonē quēdā Canuſſe oppidi dominū: eo
ꝙ Alūdā liberaſſet bellū indixit: ⁊ ipm̄ eo in oppido diu obſedit: dū vō tribus ⁊ eo
amplius annis eū oppreſſiſſet Attho tedio affectꝰ. Othoni tyrādē Berēgarij ſignifi
cauit. Quāobrem Otho ꝯtra Berengariū Italiā ingreſſus: pꝰ lōgas ꝯcertatiōes: ⁊
plurimas cedes tandē in poteſtatē accepit: ⁊ ſtatim alterum Conſtantinopolim. al/
terum vero in Auſteriam relegauit: vbi ambo vitam finierunt.
Papa 132 Leo ſeptimus papa: natione ro. Ioanni ſuccedens ſedit annis.3.menſi.vi.⁊
diebus.x. Qui aſſumpto pontificatu nil memoria dignum poſt ſe reliquit.
6137 938 Mortuus vero in Petri baſilica ſepelitur.
Petrus Vrſi particiati ducis filius hoc eodem anno primus ⁊ vigeſimus Venetia
rum dux communibus ſuffragijs creatus: ducauit annis.3.de quo etiam nil memo/
rie dignū habere potuimus.
941 Petrus autem Candianus huiuſce gentis ſecundus condam Petri Candiani ducis
filius: poſt Petrum predictum legitimis ſuffragijs ſecundus ⁊ vigeſimus dux crea/
tus: ducauit annis.17. Eodem anno ſol per aliquot dies veluti ſanguinem emanans
apparuit: ⁊ ſtatim apud Venetias ꝙ̄maxime etiam alibi repentine plurimorum ho
minum mortes ſubſecute ſunt.

Berengarius terius

Stephanus octauus papa natione germanus: ſedit annis.3. men.4.⁊ die. Papa 133
15. Hic cum pontificatum ſuſcepiſſet: ita romanorum ſeditionibus vexat⁹ 942 6141
ē: vt nil memoria dignum ab eo geri potuerit: quin tam turpiter abiecis mu-
tilatus: tamq̧ ignominioſe truncatus extitit: vt quoad vixit in publicū prodire non
auſus fuit. Eo mortuo ceſſauit epiſcopatus dies.x. 944
Conſtantinus predicti Conſtantini filius.46. Conſtantinopolitanus imperator.
poſt patrem imperauit annis.12. Cōtra hūc nobiliores plebem conſtātinopolitanā
tumultuarie ꝯcitauerūt: eoq̧ deniq̧ capto abraſe capte: ⁊ barba in inſulā quandā
relegauerunt. Verum non ita multopoſt romanus eius filius ſeditioſos ciues ea tā
tum turpitudine affecit: qua ipſi patrem affecere. Papa 134
Martinus tertius papa: patria ro. ſedit annis.3. mēſi.vj.⁊ die.14. Vir quidē 945 6144
manſuetiſſimus ⁊ placabilis fuit: qui omiſſis bellorum contentionibus to
tum ſe religioni abdixit: templa reſtaurans: ⁊ pauperes mira pietate fouēs
moritur tandem: ⁊ Petri eccleſia ſepelitur. Papa 135
Agapitus eius nominis ſecundus papa natione ro. poſt Martinū ſedit an- 949 6148
nis.ix. menſi.viſ.⁊ die.x. Hic Othonem Germanie regem in Italiam (vt
diximus) contra Berengarium vocauit: cuius ope inter pontificem hunc
⁊ ipſum Berengarium compoſite ſunt. Fuerat hic vir valde innocens: ⁊ reipublice
chriſtiane amator ſingulariſſimus. Qui defunctus cum patribus ſuis in beati Pe-
tri baſilica ſepelitur.

Viri diſciplinis excellentes.

Racherius monachus ⁊ veronenſium epiſcopus: tēpeſtate hac multa compoſuit: hic
ab Hugone imperatore ſuperioribus diebus apud Papiā exilio damnatus fuerat:
eo ꝙ aperte nimiumq̧ in eius mores inueheretur.
Maiolus monachus cluniacēſium abbas: vir vtiq̧ ſanctus hiſdē temporibus in clu
niaco monaſterio magnū ſui apud poſteros vita ⁊ miraculis exemplum reliquit.
Bruno colonīēſis ep̄us. Othonis primi german⁹ tēpeſtate hac ob vite ſanctitatē ma-
ximo i p̄cio fuit: q preter doctrinā maximā ⁊ ſanctitatē. Monaſteriū celeberrimum
apd̄ Coloniā ſb̄ titulo beati Pātbaleonis martyꝝ fundauit: ⁊ maximis impēſis pfe
cit: atq̧ coloniēſi epiſcopio ducat⁹ dignitatē cōtulit: ⁊ alijs complurimis exornauit
beneficijs.
Antropormothitarū hereſis ꝑ hoc ipſum tēpus in Cytrapadana ꝓuincia ꝙ maxime
ſurrexit: ſ; parū durauit: q2 Racherius p̄dictus Veronēſis ep̄us doctiſſim⁹ vir ⁊ ce
teri ꝯprouinciales ep̄i viriliter occurrētes exterminarūt. Dicebāt aūt Antropormo
thite: vt Gratianus.24.q.3. ſcribit ꝓ eo ꝙ quadam ruſtica ſimplicitate domini habe
re humana mēbraſque in diuinis libris ſcripta ſunt arbitrabant̄. Antropos enim
grece latine interpretatur homo: ignorātes vocē domini q̄ ait: Spiritus ſanctus eſt
deus. Incorporeus enim ē. Nec enim mēbris diſtinguit̄: nec corporis mole cēſet̄.
Paraſſiū q̄dē nobilis ⁊ vetuſta ciuitas olim a quodā Parnaſio troianoꝝ principe in
Glara abdua ꝯdita huiuſmodi Antropormothitarū hereſi infecta his tēporibus ſa
nis patrū monitis nō obtēperās: eam ob hereſim circūuicinas ciuitates catholicas
armis ꝯtinuo vexare nō deſiſtebat. Que cū hīi monētib⁹ parere voluiſſet. Medio-
lanēſiū archiep̄us cū reliquis ꝯprouincialib⁹ ep̄is mot⁹. Vicinarū vrbiū catholicos
ad arma ꝯtra eā aucte ap̄lica ꝯcitauerūt: quā demū captā. ppl'is diripiēdā conceſſe-
rūt: ⁊ ſb̄a vniuerſa inde ablata ſuccēſo igne adeo ipām euerterūt: vt vrbis veſtigiū
penit⁹ nō remaneret. Vident̄ adhuc alique ipius vrbis ruine: eius aūt nōnulli ciues
cū catholicis bene ſentientes. Cremā oppidū haud procul ab eo loco extruxerunt:
quod poſtmodū in Cremonēſiū contumeliā Federicus barbaroſſus imperator mi
rum in modum auxit. Huius aūt dyoceſis agrū Archiep̄us mediolanentiū: ⁊ Pla-
centinus cremonēſiſq̧ ep̄i inter ſeſe partiuere. Unde Triuiliū: Vailatū: ⁊ Fulcaria
inſula mediolanēſi obuenit: Caranacium vero ⁊ ipſius cremenſis agri pars: Cre-
monenſi epiſcopo. Reliqua vero Placentino declarata ſunt. Eo etiam in loco ad-
huc prepoſitura dignitas extat: que nonnulla confert beneficia. Ex hac autem ciui-
tate clariſſime comitum familie ſcilicet de Curte: ⁊ de Camiſano (vt tradunt) emer
ſere. Sunt tamen qui dicant hāc ciuitatem Hērici tertij temporib⁹ equatā fuiſſe.

Berētarius tertius
954 Lotbarius Ludouici frācoꝝ regis filius|h° anno frācis regnare cepit: ⁊ regnauit an
nis.32. Quo āno tāta fames fuit i gallia: vt vix ppl'i vel i hūano cibo ſuſtētari poſſet.
958 Petrus Petri Candiani ducis frater: hoc anno poſt fratrē coībus ſuffragijs.23. ve
netoꝝ dux elect⁹: ducauit annis.xvij. ⁊ die.6. Hic cū vxorē noīe Joānē haberet:
in monaſterio ſancti Zacharie monachari coegit: vt Hugonis Ethrurie Comarchi
ſororē honeſtius ducere poſſet: ex qua filiū ſuſcepit. Quāobrem indignati affines|
aduerſus eū ꝯſpiratione facta in ipm populos ꝯcitauerūt: q eundē deijcere cupien-
tes: cū ille ſe in pallatio tuereť: iniecto igni pice ⁊ ſulphure mixto| ipm ⁊ filiū cū vxo
re ac palatiū ⁊ eccleſias ſancti Marci: ſancti Theodori: ſancte Marie in Jubina-
co: ⁊ pluſq̄ trecētas ciuiū domus ꝯbuſſerūt. Ducis aūt cadauer ad macelluz ꝓbroſe
delatum: mēbratim ceſum ē. Eius tempore Othone ꝯcedente eccleſia Gradēſis pa
triarchalis etiam venetiarum declaratur.
Papa 136 Joannes.12⁹. papa: natione lūbardus Alberti (vt aiunt) Italie regis filius|
Agapito ſuffectus: ſedit annis.7.mē.x.⁊ diebus.v. Hic Octauianus pri-
6158 959 mo vocabať|hō ſane ab ipa adoleſcentia oībus probris ⁊ ſceleribus ꝯtami
natus: ⁊ magis venationibus q̄ orōni deditus. Cuius quidē indignitate moti car-
dinales|lr̄is Othonē regem obſecrant: vt clerū populūq; ro.e Joānis iſtius manib⁹
liberare coneť: aliter de chr̄iana fide actū eē. Interim dum Otho exſpectareť re per
iudices patefacta: Joānes pōtifex ira percitus duos cardinales cepit: ⁊ huic naſuz.
illi vō manū abſcidit. Otho itaq; in Italiā ingreſſus Romā acceſſit: ⁊ a Joanne ho
norificētiſſime ſuſcipiť: ab eoq; (vt quidā tradunt) coronať. Inde ꝯpoſito aliquātu-
lum ciuitatis ſtatu: ꝯuocatiſq; italicis epīs conciliū indixit: quoꝝ iudicio vita hominis
peſſima diiudicareť. Sz partinax in turpitudinib⁹ Joānes. Roma fugiēs in mōtib⁹
dilituit. Nec ꝓpterea pernicioſiſſimus vir a malis pedē auertit: ſz in ꝓpoſito perſi-
ſtēs cū in adulterio tandē deprehēſus fuiſſet|confoſſus interijt.

Sciſma decimum ⁊ vndecimum.

965 Depoſito Joāne pōtifice: populus ac clerus ro. Leonē romanū ciuē: lateranenſis ec-
cleſie dyaconū pōtificem creauit: ⁊ elegit quē Otho ꝯfirmauit: quo ꝯfirmato ſtatim
Otho ad Spoletū ſe trāſtulit. Verū eo abſente po.ro.a ꝯſanguineis Joannis inſti
gatus: eiecto Leone Joānem reuocauit. Leo aūt ad Othonē Spoletū ꝯfugit: quē
dum reuocare ēt per arma preparat| Joānes prefocať. Nec ꝓpterea eo mortuo ſedi
tio leuata ē. Jmmo romani i eius locū Benedictū ſubrogāt: ⁊ ab impatore ꝯfirmari
ꝯtendūt. Et cū ille recuſaret: nihilominus in beati Petri ſede ꝓ pontifice ꝑtinaciter
locarūt. Indignat⁹ ea de re Otho coegit roma. abrogato Bndicto Leonē ſucipe.
Papa 137 Benedicus quītus papa ro. natione ex ſedictiōe ab ijs q Joanni cognatione
ac factiōe ꝯiūcti fuerāt|pōtifex creatus: ſedit mē.2. ⁊ die.v. Sz Otho eius
electionē nequaq̄ approbās (immo ro. id maxie ſuppliciter expoſtulantes)
a ſe repulit ⁊ ferro: flāmaq; oīa vaſtādo q̄ circa vrbē erant| ꝯpulit deiecto Benedi-
cto| Leonē ſuſcipere. degitq; ſacramēto|nil earū rerū imitaturos: quas ipſe impator
in re pōtificia ꝯſtituiſſet. Cōpoſitis itaq; hoc modo rebus. Otho in Germaniz re-
dijt: Benedictūq; ſecum duxit: qui non multopoſt dolore animi apud Hayſpurgaz
vbi relegatus fuerat. moritur.
Papa 138 Leo itaq; eius|nominis octauus papa: a clero populoq; ro. pontifex creatus
ſedit anno vno: ⁊ mē. 4. Hunc (vt dictū ē) in locū Joānis electuz. Romani
6160 960 abrogātes Benedictū ſuffecerūt: qua ex re Otho iratus|ꝯpulit eos Leo-
nē ſuſcipere. Qui ſtatim inito pōtificatu|ad reprimēdā romanoꝝ maliciaz qui ſuos
paſſiz intrudebāt. Othonē ipm coronauit: ⁊ vniuerſalē Auguſtū declarauit: oēmq;
eligēdi pontificis auctoritatē a clero populoq; ro. abſtulit. ⁊ Gratiano referente in
ipm Othonē tranſtulit: vt habem⁹ in canone.63.di.c° In ſynodo. Et nō mō impe-
riales titulos. Verū ēt oēs donationes p Juſtinianū Carolūq; imperatores eccle-
ſie ro. factas. Leo Othonij ⁊ eius ſucceſſoribus ꝯceſſit ⁊ Italiam ab inuaſorib⁹ de-
fenſarent: ſicut habetur in decretis eadem di. per totum.
961 Nicephorus Conſtatini imperatoris filius.47. Cōſtantinopolitanus imperator p⁹
patrem imperauit in oriente annis.x.. Hunc ciues ꝑ factionē regno pulſum. Otho

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Otho primus
egregius adoleſcens primi Othonis filius:annuente patre in regnum reſtituit: ⁊
confirmauit. Eapropter Nicophorus ſororem ſuam Theophaniam iam a patre
Cõſtantino primo pactam:ſed poſtea denegatam in matrimonũ ei ꝯfirmauit.

Fratris Jacobi Philippi Bergomẽſis ordinis Eremitarũ diui Auguſtini in omni-
moda hiſtoria nouiſſime congeſta Chronicarum ſupplementum appellata Liber
duodecimus feliciter incipit

IMperiũ tituliqꝫ imperiales a ro
manis:longobardiſqꝫ ac a gallis ablati:ab Othoneqꝫ nũc ſuſce
pti:hic primũ in Germaniã transferũtur:vbi nunculqꝫ ꝯſeruan-
tur. Et qm̃ deo auxiliãte hoc in loco in Germanoꝝ imperiuꝫ de
uenimus:nõ alienũ videt̃ ꝑ huius excellentiſſime dignitatis co
gnitione conſcribere quo potiſſimum tẽpore hoc imperatorium
nomen:quod intanto habitum ẽ precio: initium ſumpſerit. De
quo quidẽ altius repetẽtes ſic habetur: Romã vrbem(vt ſupra
dictũ ẽ)reges gubernabant:q nullis obnoxi legibus:domi popu
lum:exercitũ foris ꝓ ſuo arbitratu regebant:⁊ nũc belli: nunc pacis artibus rem ro
manam hac arte plurimũ auxere:eoqꝫ nutriẽdo perduxere:⁊ bonam libertatis fru-
gem maturis iam viribus ferre poſſet. Tarquino deinde ſuperbo ꝓpter immodera
tam dominãdi licẽtiam regno exacto regia poteſtas prorſus in vrbe ceſſauit. Sub
conſulibus poſtea ac dictatoribus: Conſulariqꝫ poteſtate tribunis q fuerũt populo
magiſtratus: ⁊ res:⁊ nomẽ emerſit imperij: Aphrica enim pene tota magnaqꝫ Aſie
parte vltra Armeniã ⁊ Caucaſum monteꝫ armis ſubacta. Europe vero hiſpaniſ s
Gallijs:Grecia:Tracia:aliſ ſqꝫ ſubinde regionibus bello domitis:longe: lateqꝫ ro-
manorum opes patuere. Hoc tam amplo(vt ſuperius expreſſum ẽ)p quadringetos
⁊ ſexaginta annos:ab vna repu.parto auctoqꝫ imperio:frui deinde per inteſtina ar
ma non licuit. Quoꝝ cauſa atqꝫ initium diximus ex immoderata regnandi cupidita
te ⁊ certamine factionum ortum fuiſſe. Imperatores hinc creari cepti:qd̓ ante ca-
ſtroꝝ armorũqꝫ nomẽ fuit:id tanq̃ inteſtino vigẽte bello intra menia inductuꝫ ver
bo quidem legitima poteſtas re aũt vera dominatio erat. Qui enim repu.occupata
romanis dominabant̃. Imperatores ſe appellari:nõ ſolũ equo ſed etiam libenti ani
mo patiebant̃:qꝛ imperatoriuꝫ nomẽ ⁊ gratius ⁊ tolerabilius Rome erat q̃ quiſq̃
titulus q dominationis ſpecieꝫ pre ſe ferre videret̃. Erat quippe imperatoria digni
tas apud priſcos romanos longe inferior regia dignitate. Cur autẽ poſtea hoc im-
peratorium nomẽ in tãto habitũ ſit precio: cauſam fuiſſe exiſtimo: quia cũ illi q rei-
pu.ro.totiqꝫ pene terrarũ orbi dominabant̃ ſe imperatores nũcuparẽt: forte poſte-
riores credidere:ſicut illi potẽtia ceteros alios anteibãt:ſic ẽt nomẽ quo vtebantur
reliquis oibus anteponẽdũ eẽ. Hinc talis opinio orta deinde multis tẽporibꝰ inuete
rata obtinuit vt impatoria dignitas alijs excellẽtior haberet̃:ſꝫ ab initio qdeꝫ ſingu
lis imperãtibus cũ Marcus Lucius(vt diximꝰ)primus alijqꝫ poſtea ſimili exẽplo
ducti ſibi ꝯſortẽ imperij delegiſſent:duo interdũ principes eodẽ tp̃e extitere:q ſe ro
manoꝝ nũcupabãt impatores. Poſtea vo q̃ Cõſtãtinus magnus relicta Roma ad
oriẽtẽ ſeceſſit factũ ẽ ꝯſuetudine vt diuiſum oriẽtis illd̓ hoc occidẽtis diceret̃. Vaſta
ta deinde a Gothis Italia imperiũ vſqꝫ ad Carolũ magnũ in occidẽte ceſſauit. Ca
rolo magno poſta imperij dignitatẽ occidẽti reſtitutã:vſqꝫ ad Ludouicũ Arnulphi
filiũ imperiũ apd̓ gallos nõ paruum habuit incremẽtũ. Verũ poſtea principũ gallo-
rũ ignauia ſplẽdor ille ro.imperij in obſcuras tenebras ꝯuerſus ẽ:atqꝫ ita imperiuꝫ
quo annis centũ frãci potiti fuerãt demũ in lõgobardos noſtros trãſlatũ ẽ. Indigẽ
tibus poſtremo noſtris duce tam preclari nois in germanos duce Othone Henrici
regis filio trãſlatũ ẽ.⁊ vſqꝫ in preſens obſeruatum ẽ.
Germani enim tẽpore romanoꝝ modici aut nullius fuerũt precij:⁊ ꝓpterea veteres
ſcriptores pauca de eis ſcripſere:q̃ ipſa germanoꝝ ꝓuincia p tẽpora Auguſti Ceſaris
ro.imperio cepit eẽ ſubiecta:⁊ ideo pauca in ea rebus geſtis illorũ tẽporum ſimilia

Q

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf